

IZVESTJA

Muzejskega društva za Kranjsko.

Letnik XII.

1902.

Sešitek 6.

Iz arhiva grofa Sig. Attemsa v Podgori.

Spisal dr. Fr. Kos.

(Konec.)

Št. 77.

1482. dne 10. julija. Kormin.

«Anno Dni. mill. CCCC^o octuages. secundo, indict. quinta-decima, die mens. Julii decima, Cormoni ante domum illustr. dni. comitis, present. nobilibus viris ser. Daniele Floianer, ser Bartolomeo [filio] ser. Lienardi de Castro novo, provido . . . . testibus ad infrascripta adhibitis et specialiter rogatis.»

Plemeniti Frančišek iz korminskega gradu [»Franciscus de castro Cormonis«] ter Jakob, sin rajnkega Ivana Blasija iz Kormina, dovoljujeta, in sicer prvi za svojo osebo, drugi pa zase, za svoja navzoča brata Jurija in Petra ter tudi za svoje nenavzoče brate, da se proda vrt Urbana Jarnejčiča iz Gorice [»per Urbanum Jarnezcicz de Goricia«], ki se nahaja pred velikimi vrati v Gorici [»ante portam magnam Goricie«] in od katerega dobivajo na leto po 20 solidov in po dva kopuna, Frideriku de Attems [»Federico de Attemsi«] za 24 cekinov.

Notar: Johannes natus quondam Johannes Ketner de Goricia, civis et habitator Goricie, sacra imp. maiest. notar. publ. et iudex ordinarius.

Št. 78.

1482, dne 23. julija. Gorica.

»Anno mill. CCCC^o octuages. secundo, indict. quinta-decima, die mens. Julii vicesima tertia, Goricie sub domus logia quondam Oschfrorich, present. nobili viro ser. Jacobo de Orzono, providisque viris Friderico Crabatio, magistro Petro Meilinger pellifice, Nano Colussio, Jacobo Nunctio omnibus Goricie habitantibus ad infrascripta adhibitis, vocatis specialiter rogatis «

Urban Jarnejčič, gastald goriške zemlje [»Urbanus Jarne-czicz extunc gastaldio terre Goricie«], ter njegova soproga Agata prodasta za 24 cekinov dobrega zlata in poštene vage ter za pet posod dobrega terana [»urnarum boni vini terranci quinque«] plemenitemu Federiku, sinu Nikolusija de Attemsio, kancelarju v Gorici, svoj vrt v Gorici pred velikimi vrati [»ortum situm Goricie ante portam magnam«] ter ga izročita navzočemu Tomu iz Dornberga [»Tome de Dornbergo«] za imenovanega Federika in njegove naslednike. Ta vrt sega na desni strani do vrta (goriškega) grofa, katerega obdeluje »Son-czer«, na levi do zemljišča gospoda Hoferja, katero obdeluje Petelin, ter do javne poti; na nasprotni strani (te poti) je hiša Petra Rafaela, na dolnji strani javna pot, na gorenji pa zemljišče gospoda Pruedel-a in pa bratovščine sv. Nikolaja, nad katerim (zemljiščem) se je napravila nova javna pot. Od tega vrta je treba vsako leto dajati plemenitemu Frančišku iz Kormina ali pa njegovim dedičem po 20 solidov in pa po dva kopuna.

Notar: Johannes natus q. Johannis Ketner de Goricia, civis et habitator Goricie, imp. auct. notar publ. et iudex ordinarius.

Št. 79.

1482, dne 14. oktobra. Gorica.

»Anno Dni. mill. CCCC^o octuages. secundo, indict. quinta-decima, die mens. Octobris quartadecima, actum in suburbio

Goricie ante logiam penes cimiterium ecclesie parrochialis Goricie, present. nobilibus domicello¹⁸⁷⁾ Sigismundo filio quondam nobilis ser. Jeorgii de Postcastro, ser. Rafaele quondam Ibanicz et ser. Nicolao quondam Marci notarii testibus ad infrascripta adhibitis, vocatis et specialiter rogatis.«

Tomaž, sin rajnkega Leonarda Pruederl-a iz Gorice, da zase in za svoje dediče plemenitemu Frideriku, sinu plemenitega Nikolusija de Atemsio, takratnemu kancelarju v Gorici, v fevd eno hišo ali pa prav za prav dve se dotikajoči na goriških tleh na voglu [»unam eius domum sive duas domus contiguas sitas in terra Goricie super angulo«]. Ti hiši segata na dveh straneh do javnih poti, na tretji strani do hiše Henrika Schützc-a, med katerima je vmes neko dvorišče [»androna«], ter na četrti do hiše, katero je imel nekdanj štacunar Krištofor [»iuxta domum olim Cristofori stacionarii«], sedaj jo pa ima plemeniti Tomaž Prodoloner. Od imenovanih dveh hiš se na leto plačuje gospodu grofu (goriškemu) ali pa tistemu, komur ta podeli fevd, po 16 liber solidov po računu, da je 1 libra = 20 solidov.

Notar: Johannes Filius quondam Johannis Ketner de Goricia, civis et habitator Goricie, publ. imp. auct. notarius et iudex ordinarius.

Št. 80.

1486, dne 7. junija. Kormin.

»Anno Dni. mill. quadring. octuag. sexto, indict. quarta, die Mercurii septimo Junii, actum Cormoni sub logia comunis, present. Virgilio Guridin (?), Antonio del Scusat et nobili Georgio quondam Johannis Blaxii de Cormon. omnibus habitantibus in Cormono testibus ad hec habitis, vocatis et rogatis.«

Filip Zamor Barberius, meščan v Vidmu, je prodal plemenitemu Frideriku »de Atimps«, kancelarju v Gorici, tri polja

¹⁸⁷⁾ Domicellus = gospodič. Tako so dostikrat zvali mlade plemenitaške sinove.

v korminski okolici ter en travnik v okolici vipolški [»campos tres positos in pertinentiis Cormonis et unum pratum positum in pertinentiis Vipulzani«], kar je razvidno iz listine Petra a Varis, notarja v Vidmu. K rečenim trem poljem je pa spadala še ena »kvarta« zemlje [»una quarta terre«]¹⁸⁸⁾. Omenjeni Filip je bil zadovoljen, da imenovani Friderik dobi tudi ta kos zemlje. Ker pa je Filip od prodanega travnika vsako leto plačeval po 20 solidov najemnine (davka), ga je Friderik odškodoval tako, da mu je odštél 12 liber solidov. Odslej naj omenjeni Friderik vsako leto odrajuje davek [»fictum«] od rečenih treh polj, od kvarte zemlje in od travnika.

Notar: Fulcherius quondam nobilis viri Francisci Zani de Brunaleschis de Spegnibergo, publ. imp. auct. notarius, civis et habitator Civitatis Austrie.

Št. 81.

1487, dne 31. avgusta . . . . .

»Anno mill. quadring. octuag. septimo, indict. quinta, die ultimo Augusti, actum in . . . ., presentibus Johanne de Placentia, Olvino quondam Jacobi de Goritia testibus vocatis et rogatis et aliis.«

Plemeniti Jacob Orzonec iz Gorice [»nobilis Jacobus de Orzono de Goritia«] da duhovniku Matevžu, župniku pri Sv. Petru (ob Soči), v fevd neki svet z njivami, travniki, brajdami in bivališčem, ki se nahaja v okolici vasi Sv. Petra [ville Sti. Petri]. Zato se pa rečeni duhovnik zaveže zase in za svoje naslednike, da bode na leto dajal Jakobu Orzoncu in njegovim naslednikom po dva starja pšenice, po dva starja ovs, po en star prosa ter še nekaj drugih stvari.

(Listina je nekoliko zamazana.)

¹⁸⁸⁾ »Quarta« je bila neka mera, s katero so merili zemljo.

Št. 82.

1487, dne 5. oktobra. »Sub castello novo« na Furlanskem.

»Anno mill. quadringent. octuag. septimo, indict. quinta, die vero quinto mensis Octubris sub castello novo patrie Foriulii in domo habitationis infrascriptorum testium, present. Tofolo et Marchione, fratribus et filiis Johannis Zoti, habitatoribus scripti loci, ... de sancto Daniele habitatore testibus habitis, vocatis et rogatis et aliis«.

Frančišek, sin Aleksija de Locatelis, takrat bivajoč v Spilimbergu na Furlanskem, prepusti plemenitemu Jakobu Rasonerju iz Gorice [»domino Jacobo Rasoner de Goricia«] vse svoje pravice in terjatve, katere je imel pri nekaterih v listini naštetih dolžnikih.

Notar: Bernardus Tonini.

St. 83.

1487, dne 15. decembra. Gorica.

»Anno Dni. mill. CCCC^o octuages. septimo, indict. quinta, die mens. Decembris quintadecima, actum Goricie in domo illustr. dni. comitis, present. spectabili dno. Wolfgango Elacher, vicecapitaneo Goricie, nobilebus viris ser. Jacobo de Orzono, ser. Ludovico Spindler gastaldio contrate Goricie, Jeorio Eneperger factore illustr. dom. comitis testibus et allis pluribus ad infrascripta vocatis, adhibitis et specialiter rogatis.«

Leta 1485. dne 11. februarja se je po nasvetu plem. Tomaža iz Dornberga [»nobilis ser. Tome de Dornbergo«] zastopnika plem. Pinose, vdove po rajnkem Andreju z Vogrskega [»nobilis dne. Pinose relictę quondam dni. Andree de Ungerspaco«] na dražbi prodalo neko posestvo s hišo, dvorom in vrtom, ležeče v Korminu [»in Cormono«] tik javne poti, tik posestva dedičev rajnkega Ivana Saksina [»Johannis Sacszini«], tik vrta plem. Franciška ¹⁸⁹⁾ ter tik vrta gospodov »del Pupp«.

---

¹⁸⁹⁾ »Nob. Franciscus q. Jacobi de Cormono« se omenja tudi pod št. 86.

To posestvo, katero je obdeloval zidarski mojster Lenart iz Tolmezza¹⁹⁰⁾, sta za 20 cekinov kupila vitez Virgilij in pa plem. Štefan Hofer iz Renč [»spect. militis dni. Virgilii et nobilis ser. Steffani Hofer de Ranczano«], ki sta zanj največ ponudila. Zoper to so se uprli dediči rajnkega Odorika z Vogrskega [»heredes quondam dni. Odorici de Ungerspaco«], ki je nekdanj podedoval po imenovanem Andreju, ter se opirali na neko sodnijsko razsodbo iz leta 1485. zastran dolžnih davkov, ki se imajo plačati. Nato sta rečena Virgilij in Štefan odstopila svojo pravico do kupljenega posestva s hišo, dvorom in vrtom plemenitemu Frideriku »de Atimis«, kancelarju v Gorici, proti temu, da je rečenih 20 cekinov odštél v roke omenjenemu zastopniku Tomažu.

Notari Johannes natus quondam Johannis Ketner de Goricia, civis et habitator Goricie, publ. imp. auct. notarius et iudex ordinarius.

Št. 84.

1488, dne 17. marca. Gorica.

»Anno Dni. M^o CCCC^o octuag. octavo, indict. sexta, die mens. Marcii decima septima Goricie ante stacionem Petri Meilinger Franconarii, present. honor. viro d. Jeorio . . . officiante in Moscha¹⁹¹⁾, providis Wolfgango scrinatore habitante Goricie, Simone famulo dicti ser. Petri Meilinger testibus.«

Ivan, sin rajnkega Pavla Stulčiča Poljanca, bivajoč v Št. Petru [»Ibanus filius quondam Pauli Stulczicz Pollanicz, habitans in Sancto Petro«],¹⁹²⁾ proda za 22 liber solidov in pa za 8 solidov dobrega in rabljivega denarja plemenitemu Frideriku, sinu rajnkega Nikolusija »de Atemsio«, kancelarju v Gorici, del svojega vinograda, ki se nahaja v kotu kupčevega vinograda [»unam particulam sue vinee in angulo iuxta vineam dicti

¹⁹⁰⁾ Tolmezzo je v Karniji na Beneškem.

¹⁹¹⁾ Moscha je Moša med Gorico in Korminom.

¹⁹²⁾ Št. Peter pri Gorici se tudi omenja pod št. 89 in 93.

emptoris.]. Na dolnji strani sega imenovani vinograd do vinograda Lucije de Postcastro.

Notar: Johannes natus quondam Johannis Ketner de Goricia, civis et habitator Goricie, sacra imp. maiest. notar. publ. et iudex ordinarius.

Št. 85.

1489, dne 12. julija. Novi grad (na Hrvatskem).

Vojvoda Žarko Dražoević, ki je dobil od kralja Matijaša Novi grad v Liki, daruje kos zemlje cerkvi Marije Device v Zažićnu.

(Listino, spisano v glagolici, je zagrebški profesor dr. Gjuro Šurmin prepisal, da jo pri priložnosti objavi.)

Št. 86.

1492, dne 17. avgusta. Kormin.

»Anno Dni. mill. quadring. nonag. secundo, indict. decima, die vero decimo septimo mensis Augusti, actum Cormoni in domo infrascripti Francisci, present. viro nobili Gasparo quondam Anzeli de Cormono, Simone quondam Francisci de Civitate Austria, ambobus testibus ad hec habitis specialiter, rogatis ibique.«

Plemeniti Frančišek, sin rajnkega Jacoba iz Kormina, proda za 36 liber solidov plemenitemu Frideriku »de Athemso«, kancelarju in prebivalcu v Gorici, svoj vrt v Gorici, ki se nahaja tik (mestnega) obzidja [»ortum positum iuxta muros Goritie«] ter meji na eni strani ob Štefanovo zemljišče, katero obdeluje neki Petelin [»per Petellinum«], na drugi ob vrt Friderika (de Athemso), ki ga ima kot fevd od gospoda grofa (goriškega); na zgornji in spodnji strani sta javni poti. Od vrta je treba na leto dajati po 20 solidov in dva kopuna fevdnega davka.

Notar: Angelus quondam Cristophori de Monte . . nello ad presens vicarius Cormonis.

Št. 87.

1493, dne 20. marca. Gorica.

»Anno Domini mill. quadring. nonag. tertio, indict. undecima, die vigesimo mensis Martii, actum Goricie super . . . ., present. ibidem nobilibus Raffaele de Modesto (?) q. Jonaniami, Sigismundo q. Georgii de Postcastrum, Jurse Pen de Goritia etc.«

Ko je nastal prepir med plemenitim Jakobom Orzoncem iz Gorice in njegovima vnukoma na eni strani ter Ivanom, sinom rajnkega Sp., ministerijalom gospoda Feba de la Turre na drugi zarad neke desetine, katero so dobivali na zemlji rečenega Ivana v vipolški okolici [»in pertinentiis Vipulzani«], sta plemenita Tomaž Prodolonis in Peter Raffael izjavila, da imajo pravico do te desetine Jakob Orzonec in njegova vnuka Andrej in Leonard [»dno. Jacobo et Andrea et Leonardo suis nepotibus«].

Notar: Fridericus de Atimis.

Št. 88.

1494, dne 13. decembra. Gorica. (Sv. Lucije dan.)

Leonhard, palatinski grof koroški, grof goriški in tirolski ter odvetnik oglejske, tridentinske in briksenske cerkve, naznanja, da je svojemu zvestemu služabniku Ivanu Kaiserwalder-ju in njegovim dedičem zarad njegovega zvestega službovanja podelil vse tiste fevde, obsegajoče kmetije in posestva, katere je nekdanj imel kot fevd rajnki mojster Pavel, njegov dvorni čevljar [»maister Pawll vnnsern hoffschuester«].

Št. 89.

1496, dne 2. februvarja. Gorica.

»Anno Dni. mill. CCCC^o nonagesimo sexto, indict. XIII^a, die mensis Februarii secunda, actum Goricie in domo nobilis viri ser. Federici de Atims cancellarii Goricie in stuba, presentibus honestis viris Matija Zlana habitante Goricie, Blasio Einicz

de sancto Petro, Antonio Lucifer de Peczo¹⁹³⁾, Martino de Carniola famulo dicti ser. Federici testibus ad infrascripta adhibitis et specialiter rogatis.«

Tomaž in Ivan Blanda¹⁹⁴⁾ iz Peči, sestranca ter bivajoča pri bregu Vipave [»Tomas et Johannes Blanda de villa Petcz, consobrini penes ripam Vipach ibidem habitantes«,] prodasta za 10¹/₂ cekinov dobrega zlata in pravične vage plemeniti Elizabeti, hčeri rajnkega Wolfganga Raschawer ter soprogi plemenitega Friderika »de Atims«, en vinograd v Stari gori [»in monte Starogra«,]. Desetina od tega vinograda se odrajuje gospodu grofu (goriškemu). Ta vinograd sega na eni strani do vinograda rečenega Friderika de Atims in pa do vinograda Petra Saladina iz Podturna [»vinea Petri Saladin de sub turri«,], na drugi do vinograda Fratniča iz Bilj [»vinea Fratnicsz de Videlstorf«,], na tretji do vinograda plemenitega Jakoba de Orzono ali pa njegove soproge ter na četrti do gozdiča Leskur [»nemus Lesckur«,], kjer je vmes neka pot. Ta kupčija se sklene s pogojem, da se vsako leto od pridelanega vina daje gospodu grofu desetina.

Notar: Johannes natus quondam Johannis Ketner de Goricia, civis et habitator Goricie, sacra imp. maiest. notar. publ. et iudex ordinarius.

Št. 90.

1496, dne 22. marca. Čedad.

»Anno mill. quadring. nonag. sexto, indict. quartadecima, die vero Martis vigesima secunda Martii, actum in Civitate Austria in domibus eximii doctoris d. Bertholdi de Nordiis loco ad presens cancellarię patriarchalis, present. Bartholo filio magistri Michaelis caligarii, Petro Gratie Bergomensis et magistro Thome pellifice, civibus Civitatis Austrie testibus vocatis et rogatis.«

¹⁹³⁾ Peczo = Peči, vas od Gorice proti jugu. Omenja se ta vas tudi pod št. 63, 74, 92 in 111.

¹⁹⁴⁾ Pod št. 74 in 92 se navaja Štefan Blonda iz Peči, čegar ime je pod št. 111 izpremenjeno v »Plenda«.

Rajnka Barbara de Portis je v svojem testamentu volila Marijini bratovščini »in burgo Pontis« v Čedadu 50 cekinov zlata, za glavnega dediča pa postavila Sigismunda de Postcastrum Goricię, ki je imenovani bratovčini odštel rečeno svoto. Nato sta »iuris doctor Hermannus de Claricinis prior et magister Angelus sartor« iz Čedada, člana rečene bratovščine, v navzočnosti podpisanega notarja in zgoraj naštetih prič potrdila nasproti omenjenemu Sigismundu in pa Jakobu iz Orzona, da se je imenovana svota popolnoma izplačala.

Notar: Bertrandus Rundulus q. Christofori Runduli de Vtino, presbiter Aquileiensis dioec.

Št. 91.

1500, dne 9. aprila. Augsburg. (Veliki petek.)

Maksimilijan (I.), kralj rimski itd., naznanja, da so po smrti goriškega grofa Leonharda vsled pogodeb, katere so sklenili on (Maksimilijan) in njegovi predniki z imenovanim goriškim grofom in njegovimi predniki, vse njegove (Leonhardove) zemlje, podložniki in posestva postali njegova last. Zato je pooblastil svoje glavarje, namreč Vilhelma »von Awrsberg« na Kranjskem, Ulrika »von Weysbriach« na Koroškem, Simona »von Hungerspach« v Trstu in Devinu ter Bernhardina »Rawnnacher« v Postojni, potem Jurija »Elacher« in Jurija »von Ekh«, svoja vicedoma na Kranjskem, ter druge svoje svetovalce, katere je poslal v goriško grofijo, da bi se v njegovem imenu pogajali [»teydingen«] z ondotnim plemstvom in s priprostimi deželani, potrjevali jim njih svoboščine in stare navade, zasedli tamošnje gradove, mesta in trge ter vse storili, da se pridobé in ohranijo ondotni okraj, posebno pa grad in mesto Gorica [»sloss vnnnd stat Görtz«].

Št. 92.

1501, dne 8. julija. Gorica. (Četrtek pred sv. Marjeto.)

Maksimilijan (I.), kralj rimski itd., naznanja, da je prav, ako po smrti svojega ljubega ujca [»oheim«] in kneza, goriš-

kega grofa Leonharda, kot njegov zakonit naslednik iz nova potrdi vse fevde svoje goriške grofije. Prišel je pred njega (pred Maksimilijana) njegov fevdnik Mihael Bruderly ter ga ponižno prosil, da bi potrdil njemu samemu in pa kot starejšemu (dotične rodovine) in nositelju fevdov za njegova bratranca [»vettern«] Ivana in Martina spodaj našete fevde, katere mu je že prej podelil goriški grof Leonhard, kakor je bilo razvidno iz pisma, ki ga je s seboj prinesel (cfr. št. 74). Kralj pravi, da je to tudi storil ter iz nova podelil Mihaelu Bruderly-ju za njegovo osebo ter kot nositelju fevdov za njegova prej imenovana bratranca naslednje fevde, namreč eno hišo v mestu Gorici [»in vnsere stat Gortz«] med Taferl-ovo in Hedvigino hišo; eno posestvo pred velikimi vrati v Gorici [»vor dem grossen tor zu Gortz«], ki sega spredaj do javne poti, zadaj pa do vinograda starega Haintzla: eno brajdo [»bräden«], ki meji ob Reyffenbergerjevo zemljišče in ob svet Ritzharta »vom Turn«; eno brajdo, ki sega z enim delom do brajde Konrada Snaderja (krojača?), z drugim pa do brajde Pernharta, sina rajnkega Leonharta; en vinograd v Stari gori [»in dem alten perg«], ki meji na eni strani ob Lavretov, na drugi pa ob Derfuserjev vinograd; eno njivo za turnom (stolpom) na polju [»hinder dem thurn im veld«], ki sega na eni strani do Reiffenbergerjeve njive, na drugi do brajde Ritzharta Turna, spredaj je javna pot; eno njivo, ki se nahaja »am Rennweg« ter se na eni strani dotika brajde Matevža, učitelja (?) v Gorici [»an Mathesen Schulmaisters zu Gortz bräden«], na sprednji in zadnji strani so pa javne poti; en vinograd na Vogrskem [»zu Hungerspach«] tik Scherenovega vinograda; eno brajdo v Rafutu [»in dem Rafaldt«] zraven brajde Lavrenca Schusterja (čevljarja?); eno kmetijo v Križu [»zum Creutz«] v goriški deželni sodniji, katero (kmetijo) obdeluje neki Anton; eno kmetijo v Marianu v korminski sodniji [»zu Meriach in Cremauner gericht«], katero obdeluje Žvan Mistrutz; eno kmetijo v Lokavcu pri Križu [»zu Lukawitz beim Creutz«], katero obdeluje neki Koča

[»Kotscha«]; eno kmetijo v Zagorju pri Grgarju [»zu Sagoria bey Gerger«], kjer prebiva neki Kapus; eno posestvo v Gorici pred velikimi vrati [»zu Gortz vor dem grossen tor«], kjer prebiva »Kreutzer«; eno posestvo »im Zersakh bey der Ysnitz«; desetino pri Mirnu [»bey der Merin«], ki se zove »Ysmet«; eno kmetijo na Banjšici [»auf der Bainsitz«], katero obdeluje »Makatz«¹⁹⁵); eno kmetijo v Pečeh pri (reki) Vipavi [»zu Petz bey der Wyppach«], katero obdeluje Štefan Blonda; dve kmetiji v Pečeh, kateri obdelujeta »Videtz Gelen vnd Lukman«; desetino v Grgarju [»zu Gregär«] ter eno kmetijo v Korminu [»in Cremaun«], katero obdeluje Martin Vidal.

Št. 93.

1501, dne 12. julija. Gorica. (V ponedeljek na dan sv. Marjete.)

Maksimilijan (I.), kralj rimski itd., naznanja, da je po smrti svojega ljubega ujca in kneza Leonharda, grofa goriškega, kot deželni knez goriške grofije poklican, podeljevati ondotne fevde. Vsled prošnje Andreja Orzonca [»Andre Arsoner«], ki je kot najstarejši (dotične rodovine) prišel pred njega (pred Maksimilijana), podeljuje njemu, njegovim bratom in njegovemu bratrancu Nikolaju naslednje fevde z vsemi priteklinami, namreč dvor, stolp in hišo v mestu Gorici, kjer sedaj prebiva, ter vrt tik pod stolpom; četrtno neke desetine v Št. Petru s sodstvom in lesom ter četrtno »in dem Lyskur«; eno kmetijo v Št. Petru; en dvor za cerkvijo sv. Klare (pri Gorici) in zraven njega osem njiv; eno kmetijo v Vipolžah [»zu Wypfelsach«]; eno kmetijo v Kozani [zu Cason«]¹⁹⁶) s hribom in lesom, ki se zove »Russet«, ter eno četrtno njive pod

¹⁹⁵) Namesto »Makatz« bi moralo prav za prav stati Makuc. Cfr. št. 74.

¹⁹⁶) Kozana (Cason, Kosanna, Cossano) je vas v Brdih blizu Biljane. Omenja se ta kraj tudi pod št. 100, 102 in 124.

Vipolžami; eno kmetijo v Vertojbi [»zu Vertoib«]¹⁹⁷⁾; eno kmetijo v Dolenji Vertojbi in eno v Gorenji; en vinograd, ki se zove »Brodetz«, ter dve njivi pod njim; tri njive na polju pod Gorico [»in dem velde vnder Görtz«] ter dve njivi pri Frankolinovi brajdi [»bey Francolins bräden«]; dve kmetiji v Ronkih pri Tržiču [»zu Ronk bey Newmarkht«]; eno desetino v Kozani [»zu Cason«,] potem sodstvo in klet; sodstvo v Britofu pri Kožbani [»zu Casbon das gericht in dem Freythof«] ter vojdstveno pravico [»vogtrecht«] na desetih kmetijah; gradišče [»burgstal«,] sodstvo in kmetije z lastnimi ljudmi v vasi Nosni [»in dem dorff Nuossla«]¹⁹⁸⁾; eno kmetijo »zu Soutilas«; eno kmetijo v Biljani [»zu Wyglan«] z desetini; dve kmetiji v Koprivi [»zu Copriu«] z gozdom, »Rudignegk« imenovanim; eno kmetijo v Gorenji Vertojbi; en travnik na Lijaku [an der Leyach«]¹⁹⁹⁾ in eno kmetijo v Beljanu pod Tržičem [»zu Wenglan gelegen vnder dem Newmarkht«]²⁰⁰⁾; polovico desetine v Sovodnjah [»zu Saboden«] ter dve kmetiji, kateri obdeluje Ulrik Lang, eno kmetijo, ki jo ima Jeler Praznik, eno kmetijo, katero obdeluje Primož, eno pusto kmetijo, katero je imel Martinec, ter še eno drugo pusto kmetijo; na Vogrskem [»zu Vngerspach«] dve kmetiji, kateri je imel rajnki Valentin ter ju ima sedaj Kosec, potem polovico dveh pustih kmetij in polovico brajde, kar obdeluje Florijan, ter polovico vinograda; na Visokem [»im Visok«]²⁰¹⁾ polovico travnika, katerega oskrbuje Lanca, ter en travnik, katerega ima Mihel »Hewss«; eno kmetijo v Preložah (?) [»zu Prelas«]²⁰²⁾, katero obdeluje Mihel; na

¹⁹⁷⁾ Vertojba se tudi navaja pod št. 94, 110 in 113.

¹⁹⁸⁾ Nosna (Nuossla, Nusla, Nassla) pri Kožbani v Brdih se omenja tudi pod št. 98 in 100.

¹⁹⁹⁾ Lijak je potok, ki izvira pri Ozeljanu ter se pri Renčah izliva v Vipavo. V št. 127 čitamo »in Liaco«.

²⁰⁰⁾ Beljan (Begliano) je vas blizu Ronk od Tržiča proti zahodu.

²⁰¹⁾ Visoko je zaselje blizu Šempasa.

²⁰²⁾ Tu omenjeni »Prelas« morebiti zaznamuje Prelože pri Sežani.

zadnje stari farovž [»pfarhof«], dvor [»hofstat«], sadni vrt in še neki drug vrt v Gorici, ki so bili nekdanj njegova lastnina, a jih je zamenjal za druga posestva, ter jih potem obdržal le kot fevde.

Št. 94.

1501, dne 14. julija, Gorica. (V sredo po sv. Mohorju in Fortunatu.)

Maksimilijan (I.), kralj rimski itd., naznanja, da je sedaj po smrti svojega ljubega ujca [»oheim«] in kneza, goriškega grofa Leonharda, kot gospod in deželni knez po goriški grofiji poklican, podeljevati fevde, in zato iz nova podeljuje svojemu fevdniku Frideriku »de Atanus« (Attems) vsled njegove ponižne prošnje spodaj našteta posestva, katera so mu bila že prej podeljena, kakor kaže fevdno pismo, katero je prinesel s seboj. Ti fevdi so: prvič en vrt zunaj obzidja v Gorici tik Orzončevega vrta [»gelegen ausserhalb der rynkmaur zu Görtz bey des Arsoners garten«], katerega sta prej imela Peter Raphael in pa Gregor Zonzer; drugič en vrt, ki na eni strani sega do prej imenovanega vrta, na drugi do javne poti in na tretji do posestva Štefana Hoferja; ta vrt obdeluje sedaj Petelin, prej ga je imel rajniki Jernejčič [»der Jernitzitz etwen«] v najemu od rajnega Frančiška iz Kormina; od Jernejčiča ga je potem on (Friderik de Atanus) kupil; tretjič 20 šilingov letnega zemljišnika [»gült«] od nekega travnika v Ronku pod Vipolžami [»in Rönegk vnnder Wipsach«], kar je kupil (Friderik) od rajnega Antona Poniža iz Mariana [»von weilent Anthonien Bonyssen von Meriach«]; četrtič gorski penez [»perkphenig«] od njegovega vinograda na Stari gori [»zu Altemperg«]; petič hišo in štiri njive, katere je obdeloval rajniki Luka iz Vertojbe, sedaj jih pa obdeluje »Peterlin hinnder dem turn«; nahajajo se te njive v Vertojbi [»zu Vertoib«] pri poti, ki pelje v Renče [»gen Rentschach«] in se od njih na leto daje po dva kopuna v Rihenberg [»gen Reyffenberg«], ter šestič vsa posestva, katera prihajajo od gospodov iz Frate.

Št. 95.

1501, dne 17. julija. Gorica.²⁰⁵) (Na dan sv. Aleša.)

Maksimilijan (I.), kralj rimski itd., naznanja, da je podelil nekatere fevde svojemu fevdniku Wolfgangu Statznerju, oziraje se na njegove ponižne besede, s katerimi je prosil zase in kot nositelj fevdov za svoje brate in njih dediče, ter tudi z ozirom na to, da ima (Maksimilijan) sedaj po smrti svojega ljubega ujca [»oheim«] in kneza, goriškega grofa Leonharda, kot vladajoči knez po goriški grofiji pravico, podeljevati fevde. Podelil mu je en dvor v vasi Gorici [»ein hofstat in dem dorff zu Görtz«], ki se nahaja pod javno potjo pri hišah Vida in Frančiška iz Dornberga ter Petra Raphaela [»bey des Veits vnd Francisken Dornberger vnd Peter Raphaels hewsern«], ter eno brajdo tudi pod javno potjo tik skednja [»stadel«] in vrta Sigmunda »vnder der Vesten« in brajde Virgilija »vom Graben«.

Št. 96.

1503, dne 17. julija. Kormin.

«Mill. quingent. tertio, die decimo septimo mensis Julii in burgo Cormoni in domo habitationis mei notarii.»

Leonard Pontelli iz Kormina proda za štiri cekine plemenitemu Ivanu, sinu rajnkega Ahaca iz Dornberga [»nobili Joanni quondam Achatii do Dorimbergo«] neko pustoto, ležečo v korminski okolici v kraju, ki se zove »Melaret« [»unum campum in pustota situm in pertinentiis Cormoni in loco vocato Melaret«] ter meji ob polje rečenega kupca, ob zemljišče, katero obdeluje Ivan Pontelli, ter ob zemljišče Capruela (?) iz Ogleja.

Present. nobili Joanne q. nobilis Gasparis Copmaul et magistro Andrea filio magistri Blasii sartoris habitantibus Cormoni testibus.«

---

²⁰⁵) Iz datiranja v št. 92, 93, 94 in 95 je razvidno, da se je rimski kralj Maksimilijan meseca julija leta 1501. več dnij mudil v Gorici.

»Joannes Cisterninus publ. notarius et cancellarius Cormoni« je prepisal listino notarja in korminskega kancelarja Hermagore Bratheolija, katero mu je izročil »Hieronymus de Attemis tunc vicecapitaneus Goritię.«

Št. 97.

1503, dne 9. novembra. Kormin.

»Mill. quingent. tertio, die nono mensis Novembris in burgo Cormoni in domo habitationis mei notarii.«

Mathiussius, sin rajnkega Petra Brant-a iz Kormina, proda za pet cekinov v zlatu plemenitemu Ivanu iz Dornberga [»nobili Joanni de Dorimbergo«] neko polje v korminski okolici v kraju, ki se zove »Melaret« [»in pertinentiis Cormoni in loco vocato Melaret«] ter meji na dveh straneh ob polje (cerkve) sv. Adalberta v Korminu [»iuxta campum sancti Adalberti«] ter ob polje rečenega kupca. Kot zagotovilo [»pro manutentione«] mu zastavlja neko drugo polje v korminski okolici v kraju, ki se zove »Birtulins« tik polja sv. Adalberta ter tik polja, ki ga obdeluje Dominik Rimit.

»Present. venerab. d. presbitero Francisco Trono civitatis Quatroni, nobili Cuculino et Blasio de Malborgeto testibus.«

Nato sledi izjava Ivana, sina rajnkega Ahaca iz Dornberga, da je kupil od Mathiussija, sina rajnkega Petra Branta, za pet cekinov v zlatu neko polje in da ga morejo ta (Mathiussius) ali pa njegovi dediči v teku petih let za rečeno ceno zopet odkupiti, ako hočejo.

»Joannes Cisterninus publ. notarius et cancellarius Cormoni« je prepisal listino notarja in korminskega kancelarja Hermagore Bratheoli-ja, katero mu je izročil »Hieronymus de Attemis tunc vicecapitaneus Goritię.«

Št. 98.

1505, dne 22. januarja. S. l. (Četrtek po sv. Boštjanu.)

Virgilij »vom Graben« naznanja, da je Konradu iz Orzona [»Conrat von Orson«] zarad njegove postrežljivosti in naklonje-

nosti, katero mu je v prejšnjih časih izkazoval ter mu jo še izkaže, prepustil vse svoje fevdne pravice v Nosni [»zu Nusla«] v goriškem gospostvu, namreč devet posestev in eno gradišče [»neun gueter vnd ain burgkstal«] z vsemi kmetijami, desetlinami, gozdi, travniki, pašniki, lovom ter vsemi priteklinami, kakor so jih nekdamj ondi imeli Mihael Curtanner in še drugi.

Št. 99.

1505, dne 15. februarja. Kormin.

»Anno mill. quingent. quinto, die quinto decimo Februarii in burgo Cormoni in domo habitationis mei notarii.«

»Joannes a Pelegrinis« proda za 12 cekinov plemenitemu Ivanu, sinu rajnkega Ahaca iz Dornberga [»nobili Joanni q. Achatii de Dorimbergo«], eno hišo z balkonom, pokrito z opeko, nad katero je podoba sv. Treh kraljev. Hiša se nahaja v bližini cerkve sv. Adalberta v Korminu [»in cinta sancti Adalberti de Cormono«] tik javne ceste, potem tik poti, ki pelje k cerkvi sv. Adalberta, dalje tik cerkve sv. Mavra [»iuxta ecclesiam sancti Mauri«] ter tik hiše Ivana Thophula iz Morara.

»Present. nobili Jacobo q. Joannis et Joanne Spirono de Drinasto tonsore in Cormono, testibus.«

Nato sledi izjava rečenega Ivana, da je za 12 cekinov kupil imenovano hišo z balkonom in da jo omenjeni prodajalec more v teku desetih let za navedeno ceno zopet odkupiti, ako hoče.

»Joannes Cisterninus publ. notarius et cancellarius Cormoni« je prepisal listino notarja in korminskega kancelarja Hermagore Bratheoli-ja, katero mu je izročil »Hieronymus de Attemis tunc vicecapitaneus Goritię.«

Št. 100.

1505, dne 5. maja. Innsbruck. (Ponedeljek po nedelji »Exaudi«.)

Maksimilijan (I.), kralj rimski itd., naznanja, da je njegov fevdnik in svetovalec Virgilij vom Graben odstopil spodaj naštete

fevde goriške grofije ter prosil, da bi se podelili Konradu iz Orzona [»Conradth von Ortzon«]. Kralj pravi, da je to tudi storil ter podelil dotične fevde rečenemu Konradu. Ti fevdi so: devet posestev in eno gradišče v Nosni [»newn gueter vnd burgstal zu Nassla«], katere so nekdej imeli rajnki »Churthanyner« in drugi, potem rajnki »Zwan Byro Ungerspacher«, ki je umrl brez dedičev, dalje rajnka brata Lubosin in Hawg, sina rajnkega Konrada ter vnuka (?) rajnkega Barbitzanna iz Čedada, ki sta ta posestva prodala Konradu iz Kormina, sinu Tomaža z Vogerskega [»vnd die etwan eemals Lubosin vnd Hawg gebrueder weylennd Conradt sun etwan Barbitzanns von Sibidat sun dem Conradt von Cramawn Thomasen Vnngerspachers sun hingeben vnd verkawfft haben«]; ena kmetija v Medeji [»zu Medey«], katero je obdeloval rajnki Mihael in katero je Friderik, sin rajnkega Jakoba iz Kaštela²⁰⁴), prodal Ulriku, sinu Tomaža z Vogrskega, ta pa cerkvi v Kozani [». . . . daz Fridrich weylannd Jacoben von Castell Veneriss Ulrichen Thomasen Vngerspachers sun der kyrchen zu Kosanna . . . . verkawfft«]; vinska desetina v Kojskem [»ain weintzehennnd in dem dorff zu Kulskoden«], katero je imenovani Ulrik prodal cerkvi v Kojskem [»der kirchen zu Kulske«].

Št. 101.

1505, dne 12. avgusta. *Versa*.²⁰⁵)

»Anno Dni. mill. quingent. quinto, indict. octava, die Martis vero duodecimo mensis Augusti, Versie in domo infrascripti testatoris, present. venerabilibus dominis Dominico (?) vicario Romani, Antonio vicario . . . ., Petro q. Martini de Pirano, habitante Versie, Mihaele dicto Turcho, Jacobo de Crouatia, ... Odorici, Johanne q. Antonii, Mathiussio dicto

²⁰⁴) Kaštel (Castelvenere) je vas v piranskem sodnem okraju.

²⁰⁵) Versa, a tudi Romans in Medeja so vasi od Kormina nekoliko proti jugu.

Pureo, Nicolao q. Johannis Turci, hiis habitantibus Versie testibus ad hoc vocatis.«

Testament, katerega je naredil Anthonius Viola q. Petri. Med drugimi, katerih se je testator spominjal v svoji oporoki, je bila tudi cerkev Marije Device v Romansu.

Notar: Federicus de Atimis, habitator Goricie.
(Listina je nekoliko zamazana.)

Št. 102.

1507, dne 1. decembra. Kormin.

»Anno mill. quingent. septimo, die primo Decembris, actum in burgo Cormoni in camino domus habitationis Jacobi quondam domini Joannis Blasii, present. Joanne q. Thofuli de Morario²⁰⁶), Martino filio Thomę de Cossano et Joanne Zambarono quandam Symonis de Cormono testibus.«

Jakob, sin rajnkega mizarja Mihaela iz Kormina [»Jacobus q. Michaelis marangoni de Cormono«], proda za sedem pezonalov²⁰⁷) pšenice korminske mere [»frumenti pisonalium septem ad mensuram Cormoni«] plemenitemu Ivanu, sinu rajnkega Ahaca iz Dornberga [»nobili Joanni q. domini Achatii de Dornbergo«], obsajeno četrtino nekega polja v korminski okolici v kraju, Pradulinis imenovanem [»unam quartam unius campi plantatam, positam in pertinentiis Cormoni in loco nominato Pradulinis«], ki se nahaja tik njive [»iuxta medium«] Ivana Pontella, potem tik polja Antona Carneja ter tik zemlje rečnega Ivana.

Št. 103.

1508, dne 5. februarja. Kormin.

»Mill. quingent. octavo, die quinto Februarii, actum in burgo Cormoni in canipa infrascripti Joannis.«

²⁰⁶) Sedaj Moraro od Kormina proti jugovzhodu.

²⁰⁷) Pezonal se še dandanes zove neka mera, s katero okoli Kormina merijo žito.

Brata Angel in Sebastijan, sina rajnkega Ivana Petra Passer-a iz Ajella, prodasta za dva cekina plemenitemu Ivanu iz Dornberga [»nobili Joanni de Dorimbergo«] eno polje v korminski okolici pri Borgnanu [»unum campum in pertinentiis Cormoni in loco in ziris de Bonorgnano«], ki se nahaja tik brajde Nikolaja iz Vicenze, bivajočega v Korminu, potem tik polja cerkve sv. Ivana v Korminu [»iuxta campum ecclesie sancti Joannis de Cormono«], katero obdeluje Jakob Piano, ter tik javne poti.

»Present. Bartholomeo Bidischino de Cormono et Pasculo filio Francisci de Agello testibus vocatis etc.«

»Joannes Cisterninus publ. notarius et cancellarius Cormoni« je prepisal listino notarja in korminskega kancelarja Hermagore Bratheolija, katero mu je izročil »Hieronymus de Attemis vice-capitaneus Goritię.«

Št. 104.

1508, dne 16. avgusta. Benetke,

Leonardus Lauredanus, dožd beneški, odgovarja Petru Veneriju, beneškemu provizorju v Gorici [»Petro Venerio provisori nostro Goritię«], na štiri prošnje goriške občine ter mu nalaga, kaj naj izporoči rečeni občini.

Prva prošnja se je glasila: »Tisti, ki so v sedanji vojski zapustili Gorico, naj bi se smeli povrniti ter naj bi iz nova dobili svoje imetje.« — Na to dožd odgovarja, da naj tisti, ki imajo na goriški zemlji svoje hiše in svoja posestva, jih tudi obdržé, kakor je določeno v mirovni pogodbi. Tisti, ki so se ob času vojske odstranili, naj naznanijo, kdo so, da se potem stori, kar bode primerno.

Druga prošnja: »Tistim Goričanom, katerim so se razrušile njih hiše zaradi tega, da bi se Gorica utrdila [»per fortificationem et bellificationem de Goritia«], naj se škoda povrne. Isto naj velja za tiste, katerim so se iz imenovanega vzroka vzeli vrtovi in polja.« — Dožd odgovarja, da se mora utrdba

prej končati [»cum perfecta erit fabrica et fortificatio illius terre«], še le potem se izkaže milost tistim, katerim so se hiše podrle in opustošila polja.

Tretja prošnja: »Na goriški zemlji raste mnogo hrastov, a le malo drugih dreves. Ker je sedaj (zarad vojske) jako mnogo hiš, mlinov in mostov razrušenih in podrtih, naj se dovoli, da se ti hrasti sekajo in uporabljajo, ker ni drugega lesa.« — Dožd odgovarja, da hrasti so namenjeni za njih (beneški) arzenal in zato se jim ne more kaj takega dovoliti. Kar se tiče drugih dreves, jih smejo sekati za svojo rabo, ako dobijo dovoljenje. Dožd pravi, da hoče tja poslati kakega človeka, ki naj pregleda drevesa, kaka so, in potem se za občino stori to, kar bode primerno.

Četrta prošnja: »Ker se je kmetom po goriški okolici v sedanji vojski pobrala vsa živina in so se nekatere vasi popolnoma opustošile [». . . li contadini del territorio de Gorizia per le presente guerre et tolto tuto lo bestiame et alcune ville totalmente ruinate«], zato naj bi se za kakih osem ali deset let osvobodili raznih davščin, da si morejo na novo pridobiti živino ter popraviti svoja bivališča.« — Dožd odgovarja, da bode utrdba ondotne zemlje, ki bode njim služila v varstvo, kmalu končana, in nato se stori, kar bode primerno za blagor ondotnih podložnikov.

»Datum in nostro ducali palatio die XVI. Augusti, indictione XI^{ma}, MDVIII^{vo}.«

Št. 105.

1510, dne 28. septembra. Constanz.

Maksimilijan (I.), izvoljeni cesar rimski itd., naznanja, da je z ozirom na svoj cesarski progon zoper Benečane [»vnnser kayserlichen acht vber die Venediger«], s katerimi se vojskuje, podelil svojim fevdnikom, namreč Lenartu Rawberju, oskrbniku [»verwalter«] svojega dvornega maršalstva, Manngen-u Kuysl-u, svojemu sekretarju, Erazmu iz Dornberga, oskrbniku vicedom-

skega urada na Kranjskem, Andreju Harrer-ju, oblastniku [»phleger«] v goriškem gradu, Lenartu iz Ortzona, upravitelju [»verweser«] goriškega glavarstva, ter Joštu Luff-u, protipisarju vicedomskega urada na Kranjskem, zaradi njih ponižnih prošenj ter zaradi njih zvestega službovanja okraj in sodstvo v Moši [»das ambt vnd gericht Mutsch«] blizu mesta Gorice z vsemi priteklinami, tudi tistimi, ki jih imajo Benečani, a so iz naštetih vzrokov pripadli državi.

Št. 106.

1512, dne 18. novembra. Šmartno v Brdih.

»Anno mill. quingent. duodecimo, indict. quintadecima, die vero decimo octavo mensis Novembris, actum in Collibus extra et apud portam taborri Sancti Martini²⁰⁶⁾, presentibus Jonamo Bevilaqua et Antonio Bransinam de Cormono testibus et aliis adhibitis et vocatis.«

Ivan, sin rajnkega Natala Piano iz Kormina [»Joannes q. Natalis Piani de Cormono«], proda za 49 cekinov zlata korminskemu glavarju Krištoforu Purgstalerju [»Christoforo Purchsteler capitaneo Cormoni«] neki fevd, ki je na leto donal po osem kvinčev vina korminske mere [»annuam pensionem conciorum octo vini ad mensuram Cormoni«].

Notar: Jacobus Florius de Portoguario habitator Goricie.

Št. 107.

1513, dne 6. maja. Gorica.

»Anno mill. quingent. terciodecimo, indict. prima, die vero sexto mensis Maii, actum in terra Goricie in domo habitationis infrascripti emptoris super salla, present. egregio viro ser. [.]sculo a Soleo cancellario Gradische, Antonio Merchadante de Farra,

---

²⁰⁶⁾ Iz besed »apud portam taborri Sancti Martini« je razvidno, da je bilo Šmartno v Brdih v začetku 16. stoletja obzidano in utrjeno. Zanimivo je, da listina navaja domačo besedo »tabor«.

Christiano Picino de Salcano, Gabriele Cussino de dicto loco, Floriano sartore et Pangratio Bassino de eodem loco Salcani testibus adhibitis et vocatis.«

Plemeniti Krištofor Resaur, sin plem. Ulvina (Resaur) iz Gorice, proda plemenitemu Frideriku de Attemps, kancelarju v Gorici, neko zemljišče v Solkanu [»in Salcano«], katero obdeluje Gregor Kraševc [»Crasauiz«] in od katerega je treba dajati najemnine po dva starja pšenice, po dva starja in dva pezonala [»pesonalia duo«] ovsu ter po dve kokoši z jajci; tudi je treba izvrševati po četiri robote [»rebottus«]. Tudi mu proda neko drugo zemljišče v Solkanu, katero obdeluje Mihael »Braisen-ger« in od katerega je treba odrajtovati na leto po dva starja pšenice, po dva starja ovsu in po dve kokoši z jajci, potem izvrševati po štiri robote ter dajati po en voz lesa in pa desetino solkanski cerkvi. Dalje mu še proda neko zemljišče v vasi Ravnih nad Banjšicami [»in villa de Raunach super Bainsiza«], katero obdeluje Marko Brašič [»Braschiz«] in od katerega se plačuje po sedem pezonalov pšenice, po sedem pezonalov ovsu in po eno jajce, vse to v goriški meri [»ad mensuram Goricie«]. Za ta tri zemljišča je Friderik de Attemps odštel sto cekinov, cekin po šest liber in štiri solide. Od te svote je Jurij »de Elc« dobil 76 cekinov in en rajniš [»uno rainense«], kateri so se mu morali odšteti na podlagi pisma notarja Pascola iz prejšnjega leta.

Notar : Jacobus Florius de Portuuario habitator Goricie.

Št. 108.

1513, dne 29, decembra. Weissenburg.

Maksimilijan (I.), izvoljeni cesar rimski itd., naznanja, da je Andrej Orzonec [»Anndree Rosaner«] nekoliko časa oskrboval njegov stolp ob Soči pri Gorici [»vnnsern thurn an der Ysnitz bey Görtz«]. Z ozirom na njegovo zvesto službovanje in na škodo, katera se mu je zgodila v pretečeni beneški vojski, mu prepušča omenjeni stolp z vsemi pri-

teklinami v oskrbovanje še za naslednja tri leta in potem še za tako dolgo, dokler bi se mu (cesarju) zdelo primerno. Zato pa naj mu bode (Andrej Orzonec) zvest, pokoren in poslušen. Skrbi naj, da bode stolp, kadar bi bilo potreba, pristopen njemu (cesarju) ali pa njegovim ljudem; vendar naj se to vsakokrat zgodi le na njegove (cesarjeve) stroške. Pazi naj, da se ondi njegova (cesarjeva) oblast in njegove pravice ne zmanjšajo ali pa ne uničijo. Brez njegovega (cesarjevega) dovoljenja ne sme pričeti nobene vojske ter tudi ne na svojo roko sklepati miru s kakim njegovim (cesarjevim) sovražnikom. Ako bi on (cesar) umrl, naj po treh letih, ako se mu pismeno ali pa samo z besedami ukaže kaj takega, brez ugovora odstopi imenovani stolp z vsemi priteklinami njegovim dedičem.

Št. 109.

1517, dne 29. septembra. Kormin.

»Anno Domini mill. quingent. [decimo] septimo, indictione quinta, die penultimo Septembris, actum [Corm]oni sub logia communis, present. nob. dom. Joanne [. . .] de Dorumbergo et magistro Filippo Ferrariensi testibus habitis, vocatis et rogatis.«

Mihael, sin rajnkega Dominika Rimitt-a, bi moral plačevati Frideriku de Attimis od nekega poslopja v korminski okolici [*in cynta Cormonis*] na leto po 18 solidov najemnine. Ker pa zarad svojega uboštva že več let ni dajal tega denarja in ker je bilo rečeno poslopje vsled vojska [*per instantes guerras et bella*] popolnoma razrušeno, se je hotel imenovani Friderik sam polastiti poslopja. Nato pa je Hieronim de Attimis, sin prej omenjenega Friderika, imajoč pred očmi ugodno lego rečenega poslopja, razen najemnine odštel imenovanemu Mihaelu 25 liber solidov ter tako dobil poslopje v svojo oblast.

Notar: Diomedes Grassettus filius q. Nicolai Grassetti, civis Portogruarius, publ. imp. auct. notar. et ad pres. Cormoni cancellarius.

Št. 110.

1518, dne 5. januarja. Innsbruck. (Sv. Treh kraljev večer.)

Maksimilijan (I.), izvoljeni rimski cesar itd., naznanja, da je prišel pred njega Hieronim »de Atanus« (Attems) ter ga prosil, da bi potrdil njemu in njegovima bratoma Volfgangu in Nikolaju spodaj naštete fevde goriške grofije, kateri so po smrti njih očeta Friderika »de Atanus« prišli v njih roke [». . nach Abgannng weilennnd Fridrichen de Atanus, irm vater, erblich an sy komen weren«]. Cesar pravi, da je nato rečenimu Hieronimu in njegovima bratoma potrdil dotične fevde, da jih imajo in uživajo. Ti fevdi so: prvič en vrt zunaj obzidja pri Gorici [»der gart gelegen ausserhalben der ringkmaur zu Görtz«] zraven Orzončevega vrta [»bey des Arsoners garten«], katerega ima sedaj on (Hieronim), prej sta ga pa imela Peter Rafael in Gregor »Zontzer«; drugič en vrt, ki sega na eni strani do prej omenjenega vrta, na drugi do javne poti in na tretji do zemlje Štefana Hoferja; ta vrt obdeluje sedaj Petelin, prej so ga pa dediči rajnkega Franciška iz Kormina [»Cremaun«] dajali v najem rajnkemu Jernejčiču [»Jernitzitz«]; tretjič dvajset šilingov letnega zemljišnika [»gült«] od nekega travnika v Ronku pod Vipolžami [»in Ranegch vnnder Wyplsach«], kar se je kupilo od rajnkega Antona Poniža iz Mariana [»von weyllennnd Annthonien Bonyssen von Meriach«]; četrtič gorski penez [»perckhphening«] od nekega vinograda na Stari gori [»zu Altemperg«]; petič hišo in štiri njive v Vertojbi [»Vertoib«] tik poti, ki pelje v Renče; obdeloval jih je prej rajnki Luka iz Vertojbe, sedaj pa Peterlin »za Turnom« [»hynnder dem Thurn«]²⁰⁰); od njih je treba vsako leto dati v Rihenberg [»gen Reyffenberg«] po dva kopuna, ter šestič vse njive in vsa po-

²⁰⁰) Brez dvoma blizu »Podturna« (Št. Rok), ki je sedaj del Gorice. — Kakor se vidi, se v tej listini omenjena Friderik de Attems in njegov sin Hieronim ne smeta zamenjati s tistim Federikom de Attems in njegovim sinom Hieronimom, ki se navajata pod št. 115, 118 in 122.

sestva, katera so nekdanj imeli gospodje iz Frate [»von den von Frata herruerend«].

(Gl. št. 94.)

Št. 111.

1518, dne 7. januarja. Innsbruck.

Maksimilijan (I.), izvoljeni cesar rimski itd., naznanja, da je pred njega prišel njegov fevdnik Martin Bruederl ter mu povedal, da je v preteklem času njegov (Pruederlov) varuh Kristof Raschawer zanj in za njegove sodediče dobil spodaj našteta posestva od njega (od cesarja) v fevd, kar je bilo tudi zapisano v nekem fevdnem pismu, katero se je pa bajé v zadnji beneški vojski uničilo. Ker je pa (Martin Bruederl) sedaj sam polnoleten postal, je prosil zase in za dediče rajnke Katarine iz Dornberga [»weylennd Katherina Dornbergerin«], da bi jim podelil spodaj naštete fevde. Cesar pravi, da je to tudi storil ter podelil Martinu Bruederlu za njegovo osebo ter kot fevdnemu nositelju za dediče imenovane Katarine naslednje fevde, namreč eno hišo v mestu Gorici med Taferele-ovo in Hedvikino hišo; eno posestvo pred velikimi vrati v Gorici, ki sega spredaj do javne poti, zadaj pa do vinograda starega Haintzla; eno brajdo, ki meji na eni strani ob Reyffenbergerjevo zemljišče, na drugi pa ob svet Rytzharda vom Thurn; eno brajdo, ki sega z enim delom do brajde Konrada Schneyderja (krojača?), z drugim pa do brajde Bernarda, sina rajnkega Leonharda; en vinograd v Stari gori [»in dem alten Perg«], ki meji na eni strani ob Lavretov vinograd; eno njivo za turnom na polju [»hinter dem Thurn in dem Veld gelegen«], ki sega na eni strani do Reyffenbergerjeve njive, na drugi do brajde Rytzharda vom Thurn, spredaj je javna pot; eno njivo, ki se nahaja »an dem Rennberg« ter se na eni strani dotika brajde Matevža, učitelja (?) v Gorici [»an des Mathesen Schuelmaisterl zu Görcz bräden«], na sprednji in zadnji strani so pa javne poti; en vinograd na Vogrskem [»zu Hungerspach«] tik Scheren-ovega vinograda; eno brajdo v Rafutu [»in dem

Rafaldt«] zraven brajde Lavrenca Schuesterja (čevljarja?); eno kmetijo v Križu [»zu Creutz«] v goriški deželni sodnji, katero obdeluje neki Anton; eno kmetijo v Marianu pri Korminu [»zu Meriach in Cremaun«], katero obdeluje Žvan Mystrutz; eno kmetijo v Lokavcu pri Križu [»zu Lukawitz bey dem Crewtz«], katero obdeluje neki Koča [»Kotscha«]; eno kmetijo v Zagorju pri Grgarju [»zu Sagoria bey Gergar«], kjer prebiva neki Kapus [»Capus«]; eno posestvo v Gorici pred velikimi vrati [»zu Görtz vor dem grossen thor«], kjer prebiva »Krewtzer«; eno posestvo »im Zersackh bey der Ysnitz« (pri Soči); desetino pri Mirnu [»bey der Merin«] imenovano »Ysmet«; eno kmetijo na Banjšici [»auf der Bainsitz«], katero obdeluje Makuc [»Makutz«]; eno kmetijo v Pečeh pri (reki) Vipavi [»zu Betz bey der Wypach«], katero obdeluje Štefan Plenda; dve kmetiji v Pečeh [»Petz«], kateri obdelujeta Videc Gelten in Lukman; eno desetino v Grgarju [»zu Greger«] ter eno kmetijo v Korminu [»in Cremaun«], katero obdeluje Martin Vidal.
(Cfr. št. 74 in 92.)

Št. 112.

1518, dne 15. novembra. Kormin.

»Anno Domini mill. quingent. decimo octavo, indict. sexta, die quinta decima Novembris, actum in cinta Cormoni in domo vener. dni. presbiteri Augustini, dicti loci vicarii, present. nobilibus dominis Camillo Neunauser . . . . . ac Blasio q. nob. dni. Nicolai Blasii testibus.«²¹⁰⁾

Duratius iz Čedadada proda za 57 cekinov dobrega zlata in poštene vage neko zemljišče, ležeče deloma v okolici vasi

²¹⁰⁾ Razen izvirnika se je ohranil tudi prepis te listine. Joannes Cisterninus jo je prepisal, a jako površno. Za zgled naj navedem tukaj par vrstic iz njegovega teksta: »... actum in centa Cormoni in domo venerabilis dni. presbiteri Moretti (sic!) vicarii dicti loci, present. dno. Blasio filio q. nobilis dni. Nicolai Blasii de Cormono, nob. dno. Camillo Neonauser Cormoni gastaldione, dno. Alexandro testibus . . .«

Romansa, deloma v okolici Frate [»terrenum positum partim in pertinentiis ville de Romans, partim in pertinentiis Frate«] ter obsegajoče vsega skupaj osem kampov ter za dva kosca travnika [»cum duobus setoribus pratti«]. To zemljo obdeluje soproga Gregorja iz Frate ter od nje na leto odrajtuje po štiri starje pšenice, dva konča vina [»vini congia duo«] in en par kokoši. Imenovano svoto mu je odštel »Hieronymus de Attimis Goritię cancellarius« v imenu svojega očeta Friderika, ki je kupil rečeno zemljišče.

Notar: Diomedes Grassetus filius q. Nicolai Grasseti, civis Portuugruarii, publ. imp. auct. notarius et ad presens Cormoni cancellarius.

Št. 113.

1519, dne 26. marca, Trst.

»Anno mill. quingent. decimo nono, indict. 7ma, die vero sabb. XXVI. mens. Martii, Tergesti in contrata comune (?) in domo habitatoris infrascripti dni. Nicolai, present. doctore Nicolao Basileo, nobilibus viris Bernardino de Cesarinis et Dominico Burlo cive Tergest. et Henrico Rimpel de Pisino testibus.«

Plemenita Bartolomeja, vdova po rajnkem Francišku Theophaneju, meščanu tržaškem, da plemenitemu Hieronimu de Attimis in njegovim dedičem naslednja posestva v najem, namreč neko zemljišče tik ploščadi (placa) v dolnji Gorici [»unum territorium situm iuxta platea inferioris Goritię«], potem tik javne poti, tik zemlje in hiše plemenitega Erazma iz Dornberga [»Herasmi de Dorimbergo«], tik hiše Nikolaja Raffaela ter tik zemlje, od katere plačuje Marko Goljuf [»Galuff«] po pet liber na leto; od prej imenovanega zemljišča se mora na leto dajati samostanu sv. Franciška v Gorici [»monasterio sti. Francisci Goritię«] po osemnajst liber, ker tako je v svoji oporoki določil tržaški škof in grof Peter; potem neko drugo zemljišče na Travniku tik ploščadi, Travnik imenovane [»unum aliud territorium situm super Traunich iuxta

platea Traunich«], tik hiše Katarine de Prodolono, tik hiše Ivana de Turri ter tik vrta dedičev Jurija Goldacher-ja, od tega zemljišča je treba dajati kapeli gospodov Turnov [»capelle dominorum de Turri«] po tri libre; dalje neki ronek s sosednjim poljem [»unum ronchum cum campo contiguo«] v kraju, ki se zove »Za gradom« [»drio Castel«], tik ronka gospodov »de Postcastro«, tik zemljišča ali »brajde dedičev Jurija Goldacher-ja, tik posestva Ivana »a Turri« ter tik javne poti; potem eno hišo na goriških tleh [»unam domum sitam in terra Goritię«] tik hiše Rajmunda de Dorimbergo, tik javne poti ter tik zemljišča dedičev rajnkeva Ivana Turna starejšega [»q. dni. Johannis a Turri senioris«], kjer je sedaj shramba za bojne topove [»ubi nunc est conservatorium tormentorum bellicorum«]; potem en hlev z dvoriščem ali vrličem [»unam stallam cum curia sive horticulo«] tik hiše Erazma de Dorimbergo, tik vrta dedičev gospoda Konrada Suz (?), tik hiše Martina Guliča de Saugma (?) ter tik javne poti; od prej imenovane hiše je treba plačevati v državno blagajnico [»camerę physcali«] po 28 penezov [»denarii«], od hleva pa po 16 penezov; dalje eno »brajdo«, ležečo v kraju, »Sublevada« imenovanem, ki spada pod Gorico [»in loco dicto Subleuada pertinente Goritię«]; ta »brajda« meri dva kampa ter se nahaja tik »brajde Pavla« »Ebresegham«, tik polja Katarine de Prodolono, tik sosednje poti ter tik »brajde«, katere lastnik je »Chosacher a Capitibus«; potem še eno »brajdo« v kraju »Sublevada« iste velikosti tik »brajde Vida Starčiča« [»Starziz«] ter na dveh straneh tik javnih cest [»iuxta stratas«]; dalje eno polje [»unum campum«] v Rambergu [»in loco dicto Ramberch«] tik polja, katero imajo Rolbel-ovi dediči, tik cerkvenega polja, katero obdeluje Ivan »Sassoyer«, ter tik javne poti; k rečenemu polju spada tudi »brajda Krištofora Resaur-ja«; potem eno polje, ki leži ob cesti, ki pelje v Vertojbo [»unum campum penes stratam, qui tendit ad villam Vertoybe«], tik polja Martina Proderli-ja, katero obdeluje »Pachiz« iz Podturna [»de sub Turri«], tik polja Bertolazija »Stham« (?) ter tik

brajde Federika de Attimis, ter slednjič dva travnika, izmed katerih je eden »in Preval«, drugi pa v solkanski okolici [»in pertinentiis Salcani«]. — Rečeni Hieronim se je zavezal, da plača za ta posestva vsako leto okoli sv. Mihaela po enajst cekinov najemnine, in sicer po računu, da je 1 cekin = 80 krajcarjev.

Notar: Johannes Baptista Bononiensis, civis Tergesti.

Št. 114.

1522, dne 14. avgusta. (Dunajsko) Novo mesto.

Ferdinand, nadvojvoda avstrijski itd., naznanja, da je Konradu iz Orzona [»Conraden von Orsan«] vsled njegove prošnje še na dalje prepustil oskrbništvo svojega stolpa pri Gorici, ki se zove Soški stolp [»vnsern thurn bey Görtz genannt der Isnitzthurn«]. Zato pa naj bode rečeni Konrad kot oskrbnik imenovanega stolpa pokoren in poslušen. Skrbi naj, da bode stolp, kadar bi bila potreba, odprt tistim ljudem, katere bi (nadvojvoda) tja poslal, vendar na njegove (nadvojvodove) stroške. Brez njegovega (nadvojvodovega) dovoljenja ne sme imenovani Konrad pričeti nobene vojske, a tudi ne sklepati miru na svojo roko s kakim njegovim sovražnikom. Pazi naj, da ostane stolp trden in nepoškodovan. Brez njegove (nadvojvodove) volje ne sme na njegove stroške pri stolpu nič prizidati; pač pa naj vedno izvršuje njegove ukaze, skrbi za njegovo korist ter vsakikrat stori le to, kar je dolžnost zvestega služabnika in oskrbnika nasproti predpostavljenemu gospodu. Za svoj trud naj vsako leto dobiva po sto cekinov ali pa sploh za to svoto v deželi navadnih novcev, ki naj se mu izplačajo od dohodkov vicedomskega urada na Kranjskem [»von dem einkomen vnnsers vitzthumbamts in Crain«]. Erazem Braunwart, njegov (nadvojvodov) sedanji svetovalec, pozneje pa vsak naslednji vicedom na Kranjskem, naj mu vsako leto odšteje rečeno svoto.

Na listini je lastnoročni podpis Ferdinandov.

Št. 115.

1522, dne 9. septembra. Kormin.

»Anno Domini mill. quingent. vigesimo secundo, indict. X^{ma}, die vero VIV° Martis mensis Septembris²¹¹⁾, actum Cormontii in domo habitat. ser. Pauli Atabalis, civis Cormonensis, present. nobilebus dominis Christoforo Newnauser, Joanne de Dorimbergo, Paulo suprascripto, Leonardo dicto Chynesio testibus <

Josip, sin rajnkega Simona de Radiussii de Avenzone²¹²⁾ proda za 87 cekinov v Italiji veljavnih novcev Hieronimu de Attimis, kancelarju v Gorici, neko zemljišče, obsegajoče kakih osem kampov, s posestvom in hišami v vasi Korminu [»in villa Cormoni«] v kraju, ki se zove Pozoielez (?). Rečeni Hieronim je kupil dotično zemljišče v imenu svojega očeta Federika.

Notar: Diomedes Grassetus filius q. Nicolai Grasseti de Portuuario.

Št. 116.

1522, dne 15. septembra. (Dunajsko) Novo mesto.

Ferdinand, nadvojvoda avstrijski itd., naznanja, da so plemstvo in meščanstvo goriškega mesta, pa tudi kmetje in priprosti deželani goriške grofije [»die vom adel vnd die bürger vnser stat Görzcz, auch die pawrschafft vnd gemein lanndtschafft vnser grafschafft Görzcz«] poslali do njega svoje poslance ter ga prosili, da bi jim potrdil njih svoboščine, štatute, stare običaje in navade [»freyhaiten, statuta, gebrauch, vbungen, allte loblichen vnd hergebrachtten gewonnhaiten«], katere so jim podelili goroški grofje in avstrijski knezi, med njimi tudi pred nedolгим časom rajnki cesar Maksimilijan. Z ozirom na to, kar

²¹¹⁾ Številka VIV. za devet je sicer nenavadna, a zraven stoječa beseda »Martis« nam kaže, da je bila listina izdana v torek, ki je bil leta dne 2., 9., 16., 23. in 30. septembra.

²¹²⁾ »de Avenzone« je Pušja vas (Venzona) na Beneškem.

so ondotni plemenitaši, meščani in priprosti deželani že večkrat s svojo krvjo in s svojim imetjem storili za njegove (Ferdinandove) prednike, zanj, za avstrijsko hišo in za goriško grofijo, jim potrjuje vse njih svoboščine, štatute in stare običaje.

Št. 117.

1522, dne 3. decembra. *Videm.*

»Anno mill. quingent. viges. secundo, indict. decima, die vero Mercurii tertia Decembr.«

Katarina iz Skadra²¹³⁾, bivajoča v Medeji, podeli Konradu Orzoncu, kapitanu pri mostu v Gorici [»Conrado Orzoner, capitaneo ad pontem Goritie«], dva kampa v okolici vasi Chiopris [»campos duos sitos in pertinentiis ville Chiopris«]²¹⁴⁾ ter neko terjatev [»creditum«] za 18 liber pri Hieronimu Mozu iz Gorice.

«Actum Vtini in hospicio Georgii.»

Notar: Antonius Bellonus de Vtino.

Št. 118.

1523, dne 7. decembra. *Gorica.*

»Anno mill. quingent. vig. tertio, indict. undecima, die vero septima mensis Decembris, actum Goricię in domo infrascripti debitoris, present. nobili Francisco olim nobilis Francisci Fontanę de Goritia, Martino q. Pauli Ridini de Vivario, famulo nobilis dni. Joannis Dorimbergi et Christophoro Laybacense familiare spectabilis domini Joannis a Turre de Goritia, his omnibus ad infrascripta testibus vocatis, habitis et rogatis.«

»Nobilis dom. Federicus olim nobilis dni. Nicolussii de Attemis«, bivajoč v Gorici, izjavlja, da je svojemu nečaku Ferdinandu, sinu rajnega Simona de Attemis [»nobilis d. Ferdi-

---

²¹³⁾ Skadar je mesto v Albaniji.

²¹⁴⁾ Chiopris in Medeja sta od Kormina nekoliko proti jugu.

nandi q. nobilis dni. Symonis de Attemis, eius nepotis*, dolžan 300 cekinov, cekin po 6 liber in 4 solide, in sicer 150 cekinov, katere ima rečeni Ferdinand še dobiti iz dote svoje matere, plemenite Marjete de Tricano, ter 150 cekinov, katere mu je bil Ferdinand posodil. Zato pa zastavlja svojemu nečaku in upniku vso najemnino in vse dohodke [»affictus et redditus*], katere je dobil kot svoj delež takrat, ko se je delilo med njim in njegovimi brati. To so najemnine in dohodki od hiš in posestev v Gruariju²¹⁵⁾, Ahtenu²¹⁶⁾ in po drugih krajih Furlanije [»in Gruario, Attemis et aliis quibuscumque locis in patria Forijulii*]; izvzeti so le gozdi v Ahtenu. Omenjeni Ferdinand naj naslednih šest let po teh krajih pobira dohodke od kolonov in najemnikov. Ko so pa ta leta minula, je dolg plačan in Ferdinand mu mora prostovoljno zopet prepustiti vsa dotična posestva.

Notar: Joannes Cisterninus, notarius et cancellarius Cormoni po zapiskih goriškega kancelarja Coritija.

Št. 119.

1524, dne 30. januarja. Gradišče.

»Anno Domini mill quingent. viges. quarto, indict. XII^a, die vero 30. Januarii. Actum, in Gradisca in platea ad balconum Novelli, present. dno Petro de Strasoldo ac Andrea quondam magistri Blasii sertore habitante Gradisce testibus adhibitis et vocatis.«

Med plemenitim Konradom Orzoncem iz Gorice [»Conradus Orzoner Goricianus*] in magistrom Jurijem Anellis-om, zastopnikom svoje soproge Katarine, sestre rajnkega presbitera Matevža, župnika pri Sv. Petru ob Soči [»presbiteri Mathei plebani Sancti Petri de Isnitz*], je nastal prepir zaradi nekega sveta v okolici Sv. Petra (ob Soči), ki je segal na eni strani

²¹⁵⁾ Gruaro je na Beneškem od Portogruara nekoliko proti severu.

²¹⁶⁾ Ahten (Attimis) je v Furlaniji med Čedadom in Tarcentom.

do javne poti, na drugi pa do ondotne cerkve. Ta svet je dal leta 1487. Jakob Orzonec presbiteru Matevžu v fevd, kar je razvidno iz listine z dne 31. avgusta (gl. št. 81). Od Konrada Orzonca ga je sedaj hotela imeti imenovana Katarina kot dedinja po svojem rajnkem bratu magistru Petru Cerdonu, ki ga je dobil po duhovniku Matevžu. Na zadnje se je s posredovanjem nekaterih prijateljev sklenila naslednja pogodba:

Konrad Orzonec da imenovanemu Juriju in njegovi soprogi Katarini rečeni svet v fevd proti temu, da obljubita vsako leto dajati po osem starjev pšenice, po osem starjev ovsa ali pa po dva starja prosa tržiške mere [»ad mensuram Montis falconis«] ter po en par kopunov in po en par kokošij.

Notar: Nicolaus de Blasys quondam dni. Bernardini, civis Patavinus.

Št. 120.

1524, dne 4. marca. Gorica.

»Anno mill. quingent. viges. quarto, indict. duodecima, die vero quarto mensis Martii.«

»Petrus q. Benevenuti Decani de S^{to} Vito, habitans in Belgrado«²¹⁷) proda za dvanajst cekinov, cekin po 6 liber in 4 solide dobrih novcev, plemenitemu Ivanu, sinu rajnkega Ahaca iz Dornberga [»nobili Joanni q. nobilis Achacii de Dornbergo«], bivajočemu v Gorici, neki fevdni dohodek, znašajoč na leto po en star pšenice belgrajske mere [»unam pensionem livellariam unius starii frumenti annuaem ad mensuram Belgradi«], katerega je treba v določenem času v Belgradu odrajtovati, ter eno zidano, z opeko pokrito hišo z dvema balkonom v Belgradu.

»Acta fuerunt predicta in Goricia sub logia die, indict. et millio suprascriptis, present. Joanne filio q. Danielis Cisternini de Spilimbergo, coadiutore de presenti cancellerie Goricie, et

---

²¹⁷) Belgrado je v Furlaniji ob Taljamentu južno od Codroipa. S. Vito je od Belgrada proti severozahodu.

Nicolo filio magistri Joannis Antonii de Sancto Daniele, familiare domini Nicolai de Turri, capitanci Gradisce, testibus adhibitis et vocatis «

Notar: Jacobus Florius de Portugruario, habitator Goricie.

Št. 121.

1524, dne 1. avgusta. Gorica.

»Anno mill. quingent. viges. quarto, indictione duodecima, die primo mensis Augusti, actum in cancellaria Goritię, present. ibidem Mathia Auscuben et Bernardo quondam Dominici de Noyareto²¹⁸⁾, testibus adhibitis, vocatis et rogatis.«

Matija Pontoni iz Kormina proda za deset zlatih cekinov dobre in poštene vage [»precio ducatorum decem in auro boni vel iusti ponderis«], cekin po sedem liber, Ivanu Dornberžanu [»Joanni Dorimbergo«], bivajočemu v Gorici, neko polje v korminski okolici v kraju, ki se zove Borgnano [»in pertinentiis Cormoni in loco dicto Bonorgnan«]. To polje, na katerem se poseje po en star žita, sega na vzhodu, jugu in zahodu do kupčeve zemlje, na severu pa do Capruli-jeve.

Notar: Joannes Cisterninus publ. notarius et Cormoni cancellarius.

Št. 122.

1525, dne 16. januarja. (Gorica)

Rudolf in Ferdinand de Attemis in pa Bernardinus Češarinus de Sancto Vito so bili od plemenitih bratov Hieronima in Ulvina, sinov rajnkega Federika de Attemis, postavljeni za razsojevalce in sodnike v ta namen, da bi med njima poravnali vse prepire in difference, ki so nastali vsled delitve njunih posestev, nahajajočih se po goriški grofiji. Razsojevalci izjavljajo, da so pregledali razne spise, med njimi tudi testament rajnkega

---

²¹⁸⁾ Nogaredo, vas med Korminom in Palmanovo.

Federika, ki je bil nekoliko dnij pred njegovo smrtjo spisan, in pa neko listino z dne 30. decembra leta 1524., ki dokazuje, da je rajnki Federik podelil sinovom rečenega Hieronima dva ronka zunaj Gorice. Razsojevalci izrečejo, da je ta Federikova daritev veljavna in da Ulvin nima nobene pravice do teh ronkov. Tudi si Ulvin ne sme prisvajati neke brajde, ki se nahaja zunaj Gorice pri enem izmed obeh imenovanih ronkov, kajti to brajdo je rajnki cesar Maksimilijan podelil Hieronimu zaradi njegovega zvestega službovanja nasproti Benečanom takrat, ko se je Gradišče oblegalo [»ob eius servitutum et fidelia servitia prestita in obsidione Gradisce contra Venetos«].

Kar se tiče nekega travnika, na katerem se na leto dobiva po dva voza sena, izjavijo razsojevalci, da ga mora Hieronim prepustiti svojemu bratu Ulvinu. Neko zemljišče v Korminu [»in Cormono«], ki je sedaj v Ulvinovih rokah, naj ostane še na dalje v njegovi posesti; isto velja o nekem vrtu ali ronku, ki se nahaja pred vrati goriške zemlje [»ante portam terrę Goritię«]. Hieronim naj odstopi svojemu bratu neko zemljišče z vrtom, ki se nahaja zunaj vrat Gorice [»positum extra Goritię portam«] in od katere se na leto plačuje po en rajniš [»reynensem unum«]. Isto velja o nekem fevdu, ki donaša na leto po dva cekina, katera odrajtuje Jurij iz Kormina.

Vsa srebrnina, kolikor je je, naj se v enakih delih razdeli med oba brata; izvzeta je le tista, katero je njun oče Federik podelil njunima soprogama. V enakih delih naj se med nju razdeli vse premakljivo imetje rajnkega Federika. Vrednost vseh spisov in zapisnikov [»omnes scripturę et prothocolli«] so razsojevalci cenili na 80 cekinov. Hieronim naj zaradi teh spisov odškoduje svojega brata tako, da mu v teku štirih let odšteje 40 cekinov. Ako bi pa Ulvin hotel spise sam imeti, naj v rečenem času plača isto svoto bratu Hieronimu.

»Facta fuit superscripta sententia per dictos dominos arbitros, sedentes in domo nobilis d. Hieronymi de Attemis suprascripti die 16. Januarii, indictione XIII, present. nobilibus viris d. Federico Copmaul, d. Raymundo de Dorimbergo, d. Dario

Neonauser, ser. Paulo a Caballis, ser. Nicolao Manati de Cormono
testibus vocatis et rogatis.*

Notar: Joannes Cisterninus.

Št. 123.

1525, dne 4. septembra. Gorica.

Ferdinand, princ in infant španski, nadvojvoda avstrijski itd., naznanja, da je po smrti cesarja Maksimilijana dobil goriško grofijo v svojo oblast tako, kakor jo je cesar prej sam imel. Primerno je, da kot vladajoči gospod in deželni knez iz nova sprejme vsa fevdna posestva. Prišel je pred njega njegov fevdnik, Peter Kronschall iz Gorice, ter ga prosil, da bi podelil njemu in njegovim dedičem naslednje fevde, namreč zemljišče in posestvo v Korminu [»zu Cremaun«], potem štiri njive in dva travnika ter tudi dvor pri velikih vratih, kjer se hodi ali pa vozi iz goriškega mesta proti bivališču Matevža vom Thurn [»die hofstat bey dem grossen thor gelegen, als man aus vnnser statt Görtz geen des Mathes vom Thurn sitz wertz geet vnd fert«]. Ta dvor meji na zgornji strani ob hišo rajnkega Ambroža Pipo, na spodnji pa ob mestno obzidje [»rinckhmauer«]. Ker je rečeni Kronschall dobil ta posestva že od njegovega prednika (od cesarja Maksimilijana) v fevd, kar kaže fevdno pismo, katero je prinesel s seboj, zato mu iz nova potrjuje (Ferdinand) te fevde. Vender naj fevdnik od imenovanih zemljišč v navadnem času vsako leto v vipolškem uradu [»in vnnser ambt geen Wipelspach«] plačuje po pol marke oglejskih penozov [»ain halbe markh Agler phennig«], od dvora pa v goriškem uradu [»in vnnser ambt zu Görtz«] po 12 novih penozov [»zwolff newer phennig«] kot najemnino.

Št. 124.

1526, dne 13. marca. Gorica.

»Anno mill. quingent. viges. sexto, indict. quartadecima,
die autem tertiodecimo mensis Martii, actum sub logia Goritię,

present. spectabili viro dno Joanne de la Turre de Goritia, ser. Nicolao M[. . .]to de Cormono et Martino Bevilaqua de Fratta testibus.«

Gašper Vodopivec iz Kozane [»Gaspar Uodopiuz de Cossano«] proda za 15 cekinov, cekin po 80 krajcarjev, Vulvinu de Attemis iz Gorice neki fevdni dohodek od svojega ronka, ki je bil »in Plasniza« ter je segal na eni strani do javne poti, na drugi do zemljišča rozaške opatije, katero je imela kozanska občina [»terrenum abbatie Rosaciensis, tentum per commune Cossani«], na tretji do občinskega sveta [»communea«] ter na četrti do nekega potoka.

Notar: Joannes Cisterninus, publ. imp. auct. notarius et cancellarius Cormon. po izvorniku, katerega je napravil rajnki Coritius cancell. Goritię.

Št. 125.

1527, dne 4. februvarja. Gorica.

»Anno mill. quingent. viges. septimo, indict. quintadecima, die vero quarto mensis Februarii, actum Goritię in domo habitationis mei notarii infrascripti, present. nobili domino Antonio Rorario de Portu Naonis²¹⁹⁾ et Andrea Chelbin, ambobus habitantibus in Goritia, testibus vocatis, habitis specialiterque rogatis.«

»Franciscus q. Andreę Georgii Radiussii civis Venzoni« ter njegov brat Ivan Nikolaj prodasta za 46 cekinov, cekin po 6 liber in 4 solide, plemenitemu Vulvinu, sinu rajnkega Federika de Attemis, bivajočemu v Gorici, okoli štiri njive zemlje in pa dva travnika v okolici korminski, in sicer pol njive pod sv. Kocijanom [»in pertinentiis . . . Cormoni sub sancto Canciano«] med potom, ki pelje iz Kormina v Gorico, in potom, ki drži v Mariano [»ad Mirianum«], potem pol njive »in loco dicto Vliglia«, eno njivo »in loco nuncupato Teresola«, eno njivo »in Langores«, pol njive pri poti, ki pelje iz Kormina v Corono, ter pol njive »in loco dicto Sopra san lunar«, potem en travnik

²¹⁹⁾ Sedaj Pordenone v Furlaniji.

»in Borgnan« ter en travnik »in loco dicto Pradis« tik travnika korminske cerkve. Tudi mu za imenovano svoto še prepušča tri njive zemlje [»tres campos terre«] v kraju, ki se zove »Besconas apud viam de Villanova et certam aliam viam publicam versus ecclesiam sancte Francisce«. ²²⁰⁾

Notar: Joannes Cisterninus, publ. imp. auct. notar. et cancellar. Cormoni ex notis q. dni. Coritii cancell. Goritie.

Št. 126.

1529, dne 1. junija. Gorica.

»Anno Domini mill. quingent. viges. nono, indict. secunda, die Martis prima Junii, actum in terra Goritię in domo infra-scripti domini permutantis, present. Johanne . . . de Medea, Gasparo, Pontelli officiali de Cormono et aliis testibus.«

Plemeniti Ivan Dornberžan [»nobilis dom. Joannes Dorumberger«] iz Gorice prepusti Lukežu Moschyardu iz Kormina neko neobsajeno polje pri vodi Idriji v korminski okolici [»campum unum penes aquam Judri non plantatum in pertinentiis Cormonis«] ter dobi zanj neko drugo polje v korminski okolici v kraju »in Besconas«.

Notar: Diomedes Grassettus de Portugruario

Št. 127.

1530, dne 26. novembra. Gorica.

»Anno mill. quingent. trigesimo, indict. tertia, die vero vigesimo sexto mens. Novembris, actum Goricie sub logia communis, present. nobile viro Joanne de Dorumbergo q. dni. Leonardi, providis viris magistro Laurentio aurifico et magistro Paulo quondam magistri Jurii Oblas pellipario, habitatoribus dicti loci Goricie, testibus adhibitis, vocatis et rogatis.«

---

²²⁰⁾ Vliglia, Teresola, Langores, Bognan, Pradis in Besconas so bila razna zaselja v korminski okolici; nekatera imajo še dandanes taka imena.

Vsled razsodbe goriškega vicekapitana Jurija de Egch sta plemenita Konrad ter njegov nečak Ivan, sin rajnkega Leonarda iz Orzona, kot dediča po rajnkem Sigismundu de Postcastro, polubratom [»frater uterinus«] omenjenega Konrada in Leonarda iz Orzona, na javni dražbi prodala več posestev, da bi izplačala Katarini, soprogi rajnkega Sigismunda de Postcastro, njeno doto. Poprodalo se je več travnikov pri Lijaku [»in Liaco«] in eden v Livku [»in Luico«]²²¹⁾ za 77 cekinov, cekin po 80 krajcarjev, katere je plačal Matevž Tauber, gastald v goriški okolici [»gastalchio in contrate Goricie«], ki je za nje največ ponudil. Nato se je ustreglo rečeni Katarini zastran njene dote ter plemenitemu Gašperju Lanthieri-ju [Gaspari Lantherio«], prokuratorju Sigismunda de Herberstaina²²²⁾, brata prej omenjene Katarine.

Notar: Jakobus Florius notarius et cancellarius Goricie.

Dr. Jožef Ivan Knolc.

(Iz ljutomerske kronike objavil M. Slekovec.)

(Konec.)

Manjše spise je objavil Knolc »O koleri l. 1831. in 1832. po deželi spodnjeavstrijski«. »Učena poročila o koleri na Dunaju leta 1831.«; oba spisa sta ponatisa iz omenjene zbirke, ki ima 366 strani o epidimiji v teh letih. Dalje »O kolerini epidemiji v Spodnji Avstriji leta 1836.

Kolera je dunajske zdravni ke napotila še na nekaj drugega. Uvidelo se je, da ne opravi posameznik ničesar proti epidemičnim boleznim, da se je treba postaviti v bran z združenimi močmi.

---

²²¹⁾ Lijak je potok, ki pri Ozeljanu prihaja na dan ter se blizu Renč izliva v Vipavo. Neverjetno je, da bi bil tu omenjeni Livek tisti, ki se nahaja blizu Tolmina.

²²²⁾ Najbrže je tu imenovani Sigismund de Herberstain tisti mož, ki je v službi habsburških vladarjev večkrat šel na Rusko. Ko je hodil po tujih krajih, je prej ko ne doma njegov prokurator Gašper Lanthieri oskrboval njegovo imetje.

Leta 1838. se jim je posrečilo ustanoviti »C. kr. društvo zdravnikov na Dunaju«, prej se jim ni dalo dovoljenja. V prvem odboru, voljenem na tri leta, nahajamo tudi Knolca. Bil je društveni tajnik do 30. listopada 1839. Društvo je zborovalo po dvakrat na mesec razun v velikem srpanu in kimovcu. Knolec je prevzel vrh tajniškega posla (spisovanja in čitanja zapisnika) tudi drugo točko programa, t. j. v vsakem drugem zborovanju poročati o vremenskih in zdravniških razmerah dunajskih preteklega meseca s podatki o meteoroloških opazovanjih, ker je kot protomedik dobival potrebnega materiala po zapisnikih bolnišničnih, mestnih in policijskih zdravnikov. V društvenem glasilu (*Verhandlungen der k. k. Gesellschaft der Aerzte in Wien*, Wien 1842—1844) nahajamo ga ne le s poročili v zborovanjih, ampak tudi z znanstvenimi članki in pri učenih debatah. Šteti ga je med prve in najdelavnejše člane društva tudi pozneje, ko je v 11. zborovanju drugega leta odložil tajništvo. Dasi ne več prvi tajnik, poročal je še koncem drugega društvenega leta pri občnem zboru o delovanju društva, ter povdarjal, kako dobro bi bilo, če bi se stvari, o katerih se je razpravljalo v zborovanjih, objavljale v tisku. To se je vresničilo tretje leto.

To zdravniško društvo so zasnovali na veliko kakor kako akademijo z odbornimi oddelki, pravimi člani, katerih število je bilo omejeno, in dopisujočimi ter častnimi člani. Lepo se je razvijalo. Pred nekoliko leti si je postavilo krasno palačo, kjer ima svojo čitalnico in zdravniško knjižnico.

Ko se je šlo za preosnovo blaznišnice, predlagal je Knolec leta 1840. z ozirom na množino blaznikov jeden zavod za mesto in drug za deželo, toda predlog ni obveljal.

Leta 1840. je izdal Knolec večje delo o humanitarnih in zdravilnih zavodih na Spodnjem Avstrijskem. To delo je napisal na prigovarjanje najvojvode Štefana Franca Viktorja, zato je tudi njemu posvečeno. Tiskano je bilo pri Mehtaristih. Leta 1843. je pisal o upravi pamočnih (bombažnih) predilnih tvornic na Spodnjem Avstrijskem s posebnim ozirom na nravno-inte-

lektualno in fizično odgojo v njih delujočih otrok. Leta 1857. je izdal knjižico »O jeklanju in sredstvih ozdraviti jeklanje« na Dunaju pri Lechnerju.

Posebnih zaslug si je pridobil Knolc kot urednik učenih medicinskih časopisov. Pri »Nemškem časopisu za državno zdravilstvo itd. posebno za Nemčijo in Avstrijo«, izhajajočem v Erlangah od leta 1853., je urejeval avstrijski oddelek do smrti (1862), tedaj svojih 10 let.

Ob času kolere v drugi polovici leta 1854. je Knolc izdajal list »Wiener medicin. Notizenblatt«. Dajal je navodila, za časa kolere se varovati in ozdravljati ter statistiko kolere. Listič je nehal izhajati z 10. številko, ko se je kolera umirila.

Pri »Medicinskih letopisih c. kr. avstrijske države«, ki jih je izdajal baron Stifft s pomočjo medicinskih profesorjev dunajskega vseučilišča, bil je sotrudnik tudi Knolc. Dopisoval je v list že iz Solnograda, posebno pa za časa svoje dunajske profesure.

Največjo uslugo si je Knolc pridobil za ustanovitev in za obstanek »Avstrijskega časopisa za praktično zdravilstvo«, katerega je po dolgoletem ugibanju ustanovil doktorski kolegij medicinske fakultete na Dunaju z njegovo pomočjo. Knolc je bil tistega leta dekan. Četiri leta (1855—1858) je vodil kot glavni urednik ta strokovnjaški list, ki se je obdržal še dolgo po njegovi smrti, namreč do leta 1873.

V poročilu o občnem zboru doktorskega kolegija dne 8. novembra 1858. l. čitamo o omenjenem listu (letnik IV., str. 838.) Knolčevo izjavo, da je dovolilo naučno ministerstvo samo proti njegovemu osebnemu jamstvu izdajanje časnika. Zadeva je bila za kolegij največje važnosti, ker je ministerstvo od leta 1849. naprej le provizorično in pogojno puščalo zastarelo srednjeveško zvezo fakultetno z vseučiliščem, če namreč kolegij opraviči to častno zvezo z učenim delom. Tako je Knolc podaljšal zastareli instituciji življenje za nekoliko let. Odstopil je le zavoljo časnikarskega delovanja drugod, na katero je bil po pogodbah vezan. Vzrok je bil tudi drug, toda

manjši, ker je hotel delo prepustiti mlajšim močem. Za obstanek časopisa se ni bilo več bati, Knolc ga je zagotovil na vse strani. Osebnega jamstva ni bilo več treba, ker je v slučaju izgube poskrbel za rezervni fond, ki ga je izročil doktorskemu kolegiju v last. Istemu kolegiju je izročil tudi več ko 70 časopisov, ki jih je dobival v zameno. Zato mu je izrekel ves zbor jednoglasno svoje priznanje za ustanovitev časopisa in zahvalo, ker se je uspešno trudil, da bi mu zagotovil daljši obstanek.

V letih 1834 do 1857 je bil Knolc vladni svetovalec v zdravstvenih zadevah in protomedik prestolnice in dežele spodnjeavstrijske. Preobširno bi bilo in dostikrat tudi nemogoče, zasledovati, kaj vse je dosegel in storil v svoji uradni oblasti v dolgi dobi 23. let za zdravstveno stanje Dunaja in vse dežele. Komur je vsaj nekoliko znano velikomestno življenje, izprevidi imenitnost poklica, sluti raznoterosti in gromado zdravstvenih vprašanj, ki jih more ugodno rešiti le mož krepke volje in obširnega znanja. Da je moralo njegovo delo biti nenavadno koristno, priča najlepše priznanje, najvišja čast, katero mu je moglo prestolno mesto podeliti: imenovalo ga je svojim častnim občanom, in to že pred letom 1843. Kolikor vemo, je bil Knolc med mnogimi imenitnimi Slovenci jedini, ki so mu podelili dunajski mestni očetje tako izredno odlikovanje.

Burna doba leta 1848. je pripravila tudi Knolcu kot zdravniškemu referentu nekaj skrbij in preglavic.

Dosti pomeni cesarjevo pismo od 20. decembra 1857. leta ekscelenci ministru notranjih zadev, da bi se odstranile bastije in razširilo notranje mesto dunajsko. Kako živo se je ob tej priložnosti brigal doktorski kolegij za izboljšanje zdravstvenega stanja — Knolc sevê med prvimi —, priča organ. Knolc je govoril pri občnem zboru 19. julija l. 1858. »o zdravju škodljivem vplivu Dunajščice in o nedostatku vodovodnih naprav c. kr. prestolnega in glavnega mesta Dunaja«. »Avstrijski časopis za praktično zdravilstvo« je prinesel ves govor (v IV. letniku 1858. l. v prilogah 42 in 43) ter ga ponatisnil še posebej za daljše kroge.

Za teh dob je imel Dunaj 6 dvorskih ali cesarskih in 7 mestnih ali občinskih vodovodov, toda vsemu prebivalstvu niso privajali vsi vkup zadosti vode. Vodovodi od studencev bližnjih dunajskih hribov niso dajali več vode, le jedini veliki vodovod cesarja Ferdinanda bi mogel dovajati dosti več vode, a ta je imel filtrirano vodo iz Donave.

Knolc se je odločno izrekel za nov vodovod studenčne vode iz gorskega sveta. Za svojo zahtevo je imel tako tehtnih razlogov, da so Dunajčani kljub raznim nasprotnikom nekoliko let po Knolčevi smrti izvedli vodovod cesarja Franca Jožefa, po katerem teče 100 km daleč najboljša gorska studenčnica do najbližnjih mestnih višav, kjer se nabira po kamenitih, s trato obraščenih kletih ter se raztaka po železnih ceveh po vsem mestu v javne studence in hrame gori do najvišjih nadstropij. Najrevnejši dunajski berač pije danes gorsko studenčnico iz slovečega cesarjevega studenca ob vznožju visokega Snežnika (najvišje gore na Spodnjem Avstrijskem), po katero so nekdaj tovorili cesarski jahači dan za dnevom za vladarja in cesarski dvor. Prej so prištevali Dunaj med jako nezdrava mesta, zdaj se pa šteje med najzdravejša velika mesta, kakor kaže statistika umrljivosti. Vodovod je iz samega rezanega kamna in je veljal okroglih 20 milijonov, ne prišteva je troškov za popravek in razširjevanje. Toda kaj, saj se njegova vrednost za blagor dunajskega ljudstva ne da poplačati. Škoda, da za rastoči Dunaj tudi ta velikanski vodovod ni dovolj velik. Ugiblje se leto za letom, kako in odkod napeljati drugega, da dobé naglo naraščajoča predmestja zadosti zdrave vode.

Drugo vprašanje o smrdeči Dunajščici še danes ni celoma rešeno. Toda naskorem bo dovršeno, kar je že davno zahteval slovenski veljak kot potrebo glavnega avstrijskega mesta.

Za mnogoletno zaslužno delovanje je cesar Knolcu podelil viteški križec Franc-Jožefovega reda, ko je stopil l. 1857. v pokoj. Umrl je Knolc po daljšem bolehanju dne 12. junija (ne julija!) leta 1862. na Dunaju.

Bil je tedaj Knolec doktor zdravilstva, pravi vladni svetovalec, zdravniški poročevalec in protomedik spodnjeavstrijski, vitez luksenburškega reda hrastove krone, lastnik viteškega križca Franc-Jozefovega reda, lastnik svetinje za književne zasluge, doslužen javni redni profesor in dekan dunajskega vseučilišča medicinske fakultete; pravi član c. kr. društva zdravnikov, c. kr. poljedelskega društva na Dunaju, prirodoslovnega društva v Halle, medicinskih društev v Lipskem in Bonnu; dopisujoči član kraljevega zdravilskega društva v Prusiji, prirodoslovno-zdravilskih društev v Draždanah in v Jassyju, društva zdravnikov v Hamburgu in kraljevega društva v Pešti; častni član društva zdravnikov velike vojvodine badenske v povzdigo državnega zdravilstva, ces. ruske medicinsko-kirurgične akademije in društva ruskih zdravnikov v Petrogradu ter Athenāja v Benetkah; častni meščan in štabni zdravnik meščanskega voja c. kr. prestolnega in glavnega mesta Dunaja itd. itd.

Mali zapiski.

Cehi v Kranju. Gospod Janez Kummer, pek v Kranju, ima dve diplomí, pisani na pergamenu, katerih vsebina je važna za poznanje nedanjih cehovskih razmer. S prvo listino je cesar Leopold dne 22. junija 1665 usnjarjem in čevljarjem v Kranju potrdil rokodelski red in pravila, katera jim je bilo kranjsko mestno starešinstvo potrdilo že 4. aprila 1522. Ta red za usnjarjsko in čevljarjsko obrt v Kranju iz l. 1522. obsega nastopne točke: Čevljarji so si pri svoji novoustanovljeni bratovščini izbrali za patrona sv. Štefana; v župni cerkvi sv. Kancijana v Kranju bodo tedaj skrbeli za luč pri altarju sv. Štefana in lepšali altar. Kdor hoče biti v bratovščini, ali postati mojster, mora biti zakonskega rodu. Kdor pride iz tujine in zakonskega rodu ne more dokazati, se mu vsprejem v bratovščino odreče. Kdor pa hoče postati mojster, mora dalje dokazati, da se je rokodelstva pošteno izučil; za poskušnjo mora znati lepo vrezati in dobro sešiti šest parov raznih vrst čevljev za meščance, za kmete, za moške in ženske. Ako kakšnega para čevljev mojstersko ne izdela, mora stopiti v delo pri kakšnem kranjskem mojstru ene kvatre in potem naj zopet pokaže, če zna dobro delati. Štiri mojstre izvoli bratovščina vsako leto,

ki imajo nalogo, štirikrat pregledati več obrt. Pomočnik, ki hoče postati mojster, mora ob vsprejemu dati onim štirim mojstrom dobro južino. Zunanji pomočnik plača v bratovsko blagajnico, ko postane mojster, 60 šilingov in 1 funt voska, poskrbeti mora tudi, da postane meščan tekom enega leta, in takrat plača mestu pol funta penzov. Kdor je bil zunaj mesta na kmetih nekaj let mojster, pa pride v mesto in hoče tu mojster postati ali začeti delati na svoje, mora plačati v blagajnico en funt penzov in en funt voska bratovščini, ter mestu en funt penzov in štirim mojstrom južino. Mojstra sin pa plača v blagajnico 60 šilingov in 1 funt voska in mestu 60 šilingov. Tuj čevljar ne sme v mestu šivati, ampak si mora kupiti v mestu hišo in stopiti v bratovščino. Mojster tudi ne more nihče biti, kdor se ni oženil. Vsak mojster plačuje vsake kvatre v skladnico ali skrinjico po dva šilinga. Kdor ne gre za procesijo z gorečo svečo, ga kaznuje bratovščina. Ako umrje kak mojster, ali njegova žena, ali sploh kak član bratovščine, se plača zanj iz bratovskega imetja sv. maša, in vsake kvatre je po ena peta sv. maša za vse mrtve člane. Pomočnik mora 14 dnij poprej povedati mojstru, če odide na popotovanje, ali če gre od mojstra proč. Mojster, ki pomočnika odžene od drugega mojstra, plača v bratovščino 24 šilingov in člani naj ga še posebej kaznujejo. Ako kdo z nesramnim govorjenjem moške ali ženske pohujšuje, mu mojstri nalože kazen, kakor se jim zdi primerno, če se pa kdo hujše pregreši v besedah ali dejanju, naj ga mestna sodnija kaznuje, kakor zasluži. Brez vednosti in volje mojstrove naj noben samski pomočnik v mestu ne dela. Mojstra, ki pomaga kakšnemu zunanjemu mojstru prodati v mestu njegove izdelke, kaznujejo mojstri bratovščine. Zunanji naj ne prodajajo izdelkov v mestu, ampak na kmetih. Kož, ki jih kmetje prineso v mesto na trg na prodaj, ne smejo kupiti zunanji. Ako kmet potrebuje kož, naj jih kupi kadar hoče, toda zunaj mesta, ali pa v mestu od trgovca, meščana ali mesarja. — L. 1665. je pa cesar potrdil usnjarskemu in čevljarskemu cehu še sedem novih točk v pravilniku, namreč: 1. Mojstri skaze (Fretter, Störrer, Winkhelmaister) se ne smejo trpeti v Kranju in mestni okolici (Burgfridt); ako kdo kupčuje z usnjem ali obuvalom, naj ga gosposka pošlje bratovščini, da bo kaznovan; prodajati smejo usnje in obuvalo le člani bratovščine v svojih prodajalnicah. 2. Oproščene vajence naj se pusti popotovati. 3. Mojstri zunaj mesta morajo biti vpisani v bratovščino, sicer ne smejo imeti učencev. 4. Mojstri skaze zunaj mesta, naj so vpisani v bratovščino ali ne, ne smejo ob praznikih in žegnanjih prodajati prirezanega usnja in obuvala. 5. Mojster ne more postati, kdor ni popotoval, ko se je izučil, in ki ni nič skusil. 6. Kdor ni zakonski sin in poštenih starišev, se ne vzame v uk. 7. Semanje dni zunanji usnarji in čevljarji prodajalnic ne smejo postaviti pred mestnimi in blaga ne izložiti pred mašo. — Pekovski bratovščini v Kranju je pa cesarica

Marija Terezija z diplomo, izdano na Dunaju dne 24. januarja l. 1756., potrdila pravila, katera je bil dal 2. decembra 1638. cesar Ferdinand III. in ki obsegajo ta-le določila: 1. Pekovski mojstri v Kranju imajo za patrona sv. Florijana; v špitalski cerkvi sv. Leonarda v Kranju bodo lepšali altar sv. Florijana, skrbeli za luč pri altarju, na svoje stroške vsake kvatre vsaj 4 božje službe ondi oskrbeli in napravili svoje bandero ter udeleževali se ž njim vseh procesij. 2. Skrbeli bodo mojstri pri svojih pomočnikih in vajencih za red in krščansko življenje. 3. Kruharno bodo preskrbovali z dobrim in lepim kruhom, ki bo primerno težek. 4. Kadar se tržne dni v ponedeljkih prikaže na mestni hiši zastavica, pa toliko časa, da se sname, ne smejo nemeščani, zlasti žitni trgovci in predkupci, kakor je stara navada, prodajati žita; da meščani ne bodo trpeli škode, naj se kmetom za kazen odvzame žito, katero bi prodajali na tihotapski način. 5. Mestni svet vzajemno z nekaterimi mojstri naj regulira ceno žitu, soli in drvom, da se to preveč ne podraži. 6. Ptujega mojstra, ki hoče napraviti pekarijo v Kranju, postavi cehovski mojster pred sodišče, in če je sprejet, naj se isti uravna po svojem premoženju zaradi mojsterstva z bratovščino, zaradi meščanstva pa z mestnim svetom. 7. Ako mojster umrje, sme vdova s poštenimi pomočniki in vajenci obrt nadaljevati in vajence oproščevati, ako bi pa nehala peči kruh, naj vajenci po plačani učnini izstopijo in gredo k drugemu mojstru, da se izuče. 8. Somojstru naj noben mojster ne izvablja pomočnikov, vajencev in poslov pod globo štirih cekinov, katerih dva dobi mestna sodnija, dva pa ceh; ako bi kdo somojstra iz stanovanja izpodrinil, plača globo 6 cekinov. 9. Ako kdo s pomočnikom ni napravil mezдне pogodbe (ga ni udinjal), ampak ga je vzel v delo samo proti tedenski plači, velja 14 dnevni obojestranski rok za odpoved. 10. Mojstri in pomočniki morajo biti pokorni mestni sodniji, posebno za časa vojne. 11. Ako je v ponedeljek, ko je tržni dan, v kruharni dovolj kruha, naj v torek pred najstjo uro nihče ne prinese v kruharno svežega kruha, da se stari kruh proda, kruh po peki se v tem slučaju sme le doma prodajati. 12. Kruh, ki se pošlje v kruharno, se ne sme prodajati drugod, sicer se plača globo 30 kr. v cehovsko blagajno. 13. V kruharni mojstri krušne police zamenjajo vsak torek, sicer pa dobi vsak svojo polico; kdor bi se tuje poslužil, plača globo. 14. Peči se sme v sobotah in pred prazniki zvečer do sedmih, nikdar pa ne v nedeljo ali praznik; ako bi kdo v prepovedanem času imel peko, se mu pogasi ogenj in globo plača 20 kr. v cehovsko blagajno; v takih časih se sme peči le v izrednih slučajih, a se mora prositi dovoljenja mestnega sodnika. 15. Kruharnik (Brot-Cammrer) izplačuje mojstrom vsako nedeljo svote za kruh, katerega je prodal med tednom. 16. Cehu je načelnik cehovski oče (Zunft-Vater), poleg sebe ima dva cehovska mojstra (Zech-Meister), ki imata ključe od zadružne skrinjice (Laad), ta

dva tudi udinjujeta vajence k mojstru in, ko se izuče, jih vpričo mojstra oproščata. Oproščenci plačajo v blagajno po 2 tolarja, mojstrom za pijačo in, če hočejo priti v bratovščino, dotične doneske. 17. Samske ženske ne smejo peči kruha, razun če se drugače preživiti ne morejo in če so dobile dovoljenje od mestne sodnije. 18. V Kranju so se sicer pred kratkim napravili novi vodnjaki, vendar je še večkrat pomanjkanje vode in jo morajo dovažati iz Save in Kokre z veliko težavo. Mesto je že davno napravilo, da bi se omejili požari, nekaj mestnih pečij, v katerih se kruh peče; v meščanskih hišah je kruh peči prepovedano, in pri tem naj ostane. 19. Ako se kdo od obrta pregreši zoper obrtni red, ga kaznuje ceh, oziroma mestna sodnija, in ako dotičnik noče, da bi stvar prišla pred sodnijo, ga zadene dvojna globa, ki se razdeli na tri dele, en del dobi cerkev za cehovsko božjo službo, drugi del mestna sodnija za siromake in tretji del cehovska skrinjica. Zločine, ki se ne tičejo obrta, kaznuje mestna sodnija. 20. Kdor izostane, kadar je pozvan priti pred cehovsko predstojništvo, plača 20 kr. globe, kdor pa ne pride k božji službi, plača 1 funt voska za altar sv. Florijana. 21. Bratovščina bo vedno vzdrževala altar sv. Florijana in pri njem božjo službo. 22. Ta pravila se vsako leto enkrat zbranim članom bratovščine prebero pri odprti skupščini. Prepovedani so tajni shodi članov pekovskega obrta in sklepanja o posebnem redu in cenitvi kruha. Kazni se obrtnikom za prestopke nalagajo po notranjeavstrijskem policijskem redu, važnejše stvari se nazzanjajo gosposki. Nikogar se iz ceha ne more izključiti, dokler oblastvo ni dognalo vzroka, n. pr. radi grdega zmerjanja sodrugov itd. Načelniki ceha naj ne zapravljajo cehu denarja in ne pijejo (cehajo) preveč, kadar potrdijo vsprejem novega mojstra. Mestni svet imenuje cehovskega komisarja, ki naj z lepa skuša poravnati v cehu nastale prepire, in ako se mu ne posreči, naznanja stranki mestni sodniji. Komisar tudi pazi, da se gospodari s cehovskim premoženjem Bogu v čast in obrtu v korist, o čemer se vsako leto pri odprti skrinjici zbranim obrtnikom ob poštenu napatnini polagajo računi, ki se v odobrenje izročajo gosposki. — Cesarica je ta pravila potrdila z ozirom na obrtne določbe, izdane 21. junija 1737., in z dostavkom, da se bode ščitil pekovski ceh v Kranju, dokler bodo člani ostali pri katoliški cerkvi in zvesti podložniki avstrijski. Naročila je cesarica reprezentaciji in kamori (dež. vladi) in drugim gosposkam, da naj v okviru tega reda ščitijo ceh v njenem imenu. Podpisana je lastno-ročno: Maria Theresia.

A. Koblar.

Izdaje in zalaga »Muzejsko društvo za Kranjsko.«

Natisnili J. Blasnikovi nasledniki v Ljubljani

